

NÁRODNÍ STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2007–2013

Praha, prosinec 2006

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	II
ÚVOD	1
1 ROZBOR VÝCHOZÍHO STAVU HOSPODÁŘSKÉ, ENVIRONMENTÁLNÍ A SOCIÁLNÍ SITUACE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY A STANOVENÍ INDIKÁTORŮ	3
1.1 Všeobecná charakteristika	3
1.2 Ekonomická situace zemědělsko-potravinářského sektoru.....	3
1.3 Celková situace v oblasti životního prostředí	4
1.4 Celková hospodářská a společenská situace na venkově	5
1.5 Indikátory	8
1.6 SWOT analýza	11
1.7 Závěry ke SWOT analýze.....	13
2 CELKOVÁ STRATEGIE, PŘENESENÍ ZÁJMŮ SPOLEČENSTVÍ A NÁRODNÍ PRIORITY	15
2.1 Strategická východiska rozvoje venkova	15
2.2 Vize strategické orientace rozvoje venkova České republiky do roku 2013.....	15
2.3 Globální cíl strategie	16
2.4 Průběh Strategických směrů Společenství pro rozvoj venkova.....	17
3 STRATEGIE PODLE OS, KVANTIFIKOVANÉ CÍLE A INDIKÁTORY	20
4 PROGRAM ROZVOJE VENKOVA A FINANČNÍ RÁMEC.....	26
4.1 Rozdělení finančních zdrojů na úrovni os a priorit.....	26
5 VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ SOUDRŽNOST NSPRV A DOPLŇKOVOST S OSTATNÍMI NÁSTROJI SPOLEČENSTVÍ.....	28
5.1 Vnitřní soudržnost.....	28
5.2 Vnější soudržnost.....	29
6 CELOSTÁTNÍ A EVROPSKÁ SÍŤ PRO ROZVOJ VENKOVA	32

SEZNAM ZKRATEK

AWU	Annual Work Unit - roční pracovní jednotka
b. c.	běžná cena
CLC	CORINE Land Cover (databáze využití půdy EU)
ČZU	Česká zemědělská univerzita
ČÚZK	Český ústav zeměměřičský a katastrální
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (–European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD)
ECEAT	European Centre for Eco Agro Tourism (Evropské centrum pro eko-agroturistiku)
EEA	European Environment Agency (Evropská agentura pro životní prostředí)
EFRR	Evropský fond regionálního rozvoje
ERF	Evropský rybářský fond
ESF	Evropský sociální fond
ESU	Economic Size Unit – evropská ekonomická velikostní jednotka
EZ	ekologické zemědělství
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
FADN	Farm Accountancy Data Network (Sít' testovacích podniků)
FS	Fond soudržnosti
HACCP	Hazard Analysis Critical Control Points System (systém HACCP – analýza rizik a kritické kontrolní body)
HPH	hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
HZP	hrubá zemědělská produkce
ICP	International Co-Operative Programme on the Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests (Mezinárodní program spolupráce v hodnocení a monitoringu škod na lesích vlivem znečištění ovzduší)
JPSP	jednotný program sčítání ptáků
KPÚ	komplexní pozemkové úpravy
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti)
LPIS	Land Parcel Information System (registr půdních bloků)
MAS	místní akční skupiny
MEŘO	metylester řepkového oleje
MCPFE	Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe (Ministerská konference o ochraně lesů v Evropě)
NH	národní hospodářství
NSP	Národní strategický plán
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques (územní statistické jednotky)
OP	Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
PA	Platební agentura
PF ČR	Pozemkový fond České republiky
PGRLF	Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond
POV	Program obnovy venkova
p.p.s.	Purchasing Power Standard – parita kupní síly
PRV	Program rozvoje venkova
RRD	rychle rostoucí dřeviny
SAPS a SPS	Single Area Payments Scheme (jednotné platby na plochu) a Single Payment Scheme
SEA	Strategic Environmental Assessment (Strategické hodnocení dopadu na životní prostředí)
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
TBFRA	Temperat Boreal Forest Resources Assessment (Hodnocení zdrojů lesa v mírném pásu)
TP	trvalé travní porosty
ÚHÚL	Ústav hospodářské úpravy lesů
ÚZPI	Ústav zemědělských a potravinářských informací
VDJ	velká dobytčí jednotka
VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
WFD	Water Framework Directive (Vodní rámcová směrnice)
ZPF	zemědělský půdní fond

ÚVOD

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR (NSPRV) vychází z hlavních strategických priorit EU pro léta 2007–2013 s důrazem na zvyšování ekonomického růstu, vytváření nových pracovních příležitostí a udržitelný ekonomický rozvoj. V odpovídajícím rozsahu jsou také reflektovány závěry summitů v Lisabonu a Göteborgu.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR zajišťuje vazby mezi obecnými cíli rozvoje evropského venkova (vyjádřené nařízením Rady (ES) č. 1698/2005) a cíli rozvoje venkova ČR, odpovídajícími „evropským strategickým směrům“, třem strategickým rozvojovým osám (konkurenceschopnost, ochrana přírody, životního prostředí a krajiny, a rozvoj a diverzifikace venkovského života). NSPRV také zajišťuje spolupráci a koordinaci s ostatními nástroji politiky ČR a EU (strukturální politika, politika soudržnosti, ochrana životního prostředí a přírodních zdrojů, a rybářská politika) s cílem zabránit překryvům ve využívání těchto nástrojů a jejich účinným (efektivním) využíváním vytvářet synergické efekty.

Existence a realizace NSPRV bude přínosem k orientaci ČR jako členského státu EU směrem k požadavkům rozvoje společného trhu v souladu s revidovanou Společnou zemědělskou politikou. Bude také přispívat k orientaci a podpoře investorů v zemědělství, lesnictví, potravinářském průmyslu, dřevozpracujícím průmyslu a venkovských oblastech směrem k úspěšné integraci do jednotného evropského trhu prostřednictvím rozvoje ekonomických příležitostí pro podnikání v naší zemi.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR bude realizován v období let 2007 - 2013, prostřednictvím Programu rozvoje venkova (PRV).

Normativní rámec

Legislativa EU

- Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV);
- Prováděcí a přechodová nařízení Komise k nařízení Rady č. 1698/2005;
- Nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a určité režimy podpor pro zemědělce, a navazující nařízení Rady (ES) č. 864/2004, které je úpravou pro nové členské státy;
- Nařízení Rady (ES) č. 1290/2005, o financování Společné zemědělské politiky;
- Rozhodnutí Rady č. 2006/144/ES, o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007 - 2013);
- Nařízení Rady (ES) č. 1049/2001, o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise;
- Směrnice Rady č. 77/388/EHS, o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu;
- Směrnice Rady č. 79/409/EHS, směrnice o ochraně volně žijících ptáků;
- Směrnice Rady č. 92/43/EHS, směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin;
- Směrnice Rady č. 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky.

Legislativa ČR

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, v platném znění;

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

1 ROZBOR VÝCHOZÍHO STAVU HOSPODÁŘSKÉ, ENVIRONMENTÁLNÍ A SOCIÁLNÍ SITUACE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY A STANOVENÍ INDIKÁTORŮ

1.1 Všeobecná charakteristika

Česká republika je středoevropským státem o celkové rozloze 78 860 km² a s 10,2 mil. obyvateli. Na východě a severovýchodě sousedí se Slovenskou a Polskou republikou, na jihu s Rakouskem a nejdlejší hranici má na severozápadě až jihozápadě se Spolkovou republikou Německo. Z celkové plochy území leží jen 39 % v nadmořské výšce pod 400 m n. m. V evropských poměrech má charakter horské až podhorské oblasti.

Podnebí ČR se vyznačuje vzájemnou interakcí oceánských a kontinentálních vlivů. Je charakterizováno převládajícím západním prouděním a intenzivní cyklonální činností, která způsobuje časté střídání počasí a poměrně hojné srážky.

Administrativně se Česká republika člení na 14 samosprávných krajů (na úrovni NUTS 3). Populačním a velikostním kritériím pro vymezení regionů soudržnosti odpovídá 8 regionů úrovně NUTS 2. Podle výpočtů za roky 2001 - 2003 spadají do území cíle Konvergence všechny regiony soudržnosti ČR kromě Prahy, která je regionem cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Kraje a na ně navazující regiony soudržnosti (NUTS 2) byly vymezeny především z hlediska historického vývoje správního členění území ČR, tzn. že z hlediska přírodních nebo ekonomických podmínek, které jsou důležité pro rozvoj zemědělství a venkova, mají tyto regiony v podstatě velmi podobný charakter. Z hlediska přírodních ani ekonomických podmínek neexistují výrazné rozdíly, a tedy ani důvod pro návrh regionálních Programů rozvoje venkova. Ověřitelné odlišnosti na úrovni NUTS 2 (např. NUTS 2 Jihovýchod - vinařský kraj, NUTS 2 Severozápad – potřeba rekultivace krajiny) jsou řešeny širší obecnou nabídkou opatření.

1.2 Ekonomická situace zemědělsko-potravinářského sektoru

Česká republika má 4 264 tis. ha zemědělské půdy, která zaujímá přibližně polovinu (54 %) celkové rozlohy státu. Od roku 1995 ubylo 15 tis. ha zemědělské půdy. Výměra lesní půdy naopak zaznamenává růst a tvoří více než třetinu půdního fondu ČR. Výměra orné půdy v posledních deseti letech trvale klesá, především ve prospěch rozšiřování ploch trvalých travních porostů. Polovina zemědělského půdního fondu se nachází v méně příznivých oblastech (LFA), ale zde je zornění stále vysoké.

Sektor zemědělství se na celkové zaměstnanosti národního hospodářství podílí 4 % (v roce 2005 189,4 tis. zaměstnaných) a tento podíl nadále klesá. Podíl zemědělství a lesnictví na hrubé přidané hodnotě v národním hospodářství se za uplynulých 10 let významně snížil a přibližuje se průměru EU-15.

Velikostní struktura podniků se výrazně liší od struktury podniků v EU-25. Podniky s více než 50 ha zemědělské půdy zaujímají 92,2 % z celkové výměry obhospodařované zemědělské půdy (průměrná velikost zemědělských hospodářství je 71 ha). Míra zadluženosti českých zemědělců je poměrně vysoká, přestože se v posledních letech snížila.

Technicko-materiální zabezpečení zemědělské výroby zaostává, zejména u techniky a technologií pro plnění nastavených norem především v souvislosti se zajištěním pohody zvířat, zpracování produktů zemědělské a lesnické prvovýroby a eliminace negativních dopadů zemědělské výroby na přírodu. Velká **roztříštěnost vlastnictví** půdy a velký podíl najaté půdy (90 %) od velkého počtu pronajímatelů je určitou překážkou omezující rozvoj podnikání na zemědělské půdě i péči o přírodu a krajinu.

Vstup ČR do EU přinesl vyšší dynamiku agrárního zahraničního obchodu jak na straně vývozu, tak i dovozu. Zatímco v exportu převažují produkty s nižší přidanou hodnotou, dováží se zejména výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Širší uplatnění agrární produkce na zahraničních trzích (ale i na domácím trhu) tak bude vyžadovat **přenos inovací, zavádění nových technologií**, propagaci výrobků a systematické **poradenství** pracovníků všech úrovní a zakládání skupin výrobců.

V dřevozpracujícím průmyslu zvyšují svůj podíl na celkových tržbách spíše méně náročné obory (pilařská výroba a impregnace dřeva), zatímco perspektivní obory s vyšší přidanou hodnotou se nerozvíjejí žádoucím směrem. Nezbytným předpokladem restrukturalizace je **inovace výrob a modernizace** lesnických technologií.

Vzdělanostní úroveň pracovníků v zemědělství a lesnictví, i přes její pozvolné zlepšování, je stále výrazně nižší než v ostatních odvětvích národního hospodářství, což v kombinaci se stagnujícími hospodářskými výsledky způsobuje výrazné zaostávání průměrných nominálních mezd za ostatními odvětvími národního hospodářství (v roce 2005 činil tento rozdíl v zemědělství 28 p. b.). Věková struktura zemědělců se sice pomalu zlepšuje ale širší zapojení **mladých zemědělců** včetně předávání hospodářství je potřeba i pro zvyšování hospodářských výsledků.

1.3 Celková situace v oblasti životního prostředí

V období uplynulých 50 let prošlo zemědělství v českých zemích etapou zásadních změn, které utvářely jeho charakter i jeho vliv na okolní přírodu a krajinu. Došlo ke scelování pozemků do velkých půdních bloků (průměrná plocha pozemků se zvýšila z 0,23 ha v roce 1948 na přibližně 20 ha v současnosti), které často nerespektovalo reliéf terénu. Ve spojení s intenzivním hospodařením to má za následek značně **narušený vodní režim krajiny, znečištění vod, degradaci půdy, pokles biodiverzity a sníženou ekologickou stabilitu krajiny.**

Biodiverzita

Ačkoli se území České republiky vyznačuje relativně velkou diverzitou krajiny a stanovišť, došlo v důsledku intenzivního hospodaření k podstatnému snížení **biodiverzity**. Podrobné sledování početnosti indikačních druhů ptáků zemědělské krajiny (koroptev, čejka chocholátá, hrdlička divoká, konopka obecná, skřivan polní, strnad obecný a zvonek zelený) během posledních 20 let ukazuje na celkově klesající trend křivky početnosti jednotlivých druhů. Za hlavní příčiny klesajícího počtu druhů ptáků zemědělské krajiny lze označit zejména nedostatek potravy v sezóně i během zimování, nedostatek úkrytů a způsoby hospodaření. Velkoplošné intenzivní hospodaření vedlo k **ohrožení řady biotopů na travních porostech**. Je odhadováno, že z celkové rozlohy trvalých travních porostů lze v ČR cca 300 tis. ha řadit do kategorie zachovalých druhově bohatých nebo polopřirozených luk a pastvin (značná část ve stávajících chráněných územích nebo vznikající síti Natura 2000). Nejčastější ohrožení těchto oblastí s vysokou přírodní hodnotou představuje zarůstání náletem dřevin v důsledku nekosení, eutrofizace lokalit z důvodu zvýšeného hnojení a nevhodné technologické postupy zemědělského hospodaření. Úbytek přírodních hodnot je způsobován v některých oblastech opouštěním půdy. **Méně příznivé oblasti** pro hospodaření z důvodu horších přírodních podmínek (LFA) zaujímají v ČR 50,2 % ZPF. **Zvláště chráněná území**, včetně území soustavy **Natura 2000**, se rozkládají na 20,5 % území státu. Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy činí 6 %.

Potenciálně dominantní zastoupení **lesních společenstev** na území ČR vyplývá zejména z charakteru klimatu evropského kontinentu a podtrhuje význam lesa jako důležitého nositele druhové rozmanitosti. Nahrazení přirozených strukturálně bohatých a druhově rozmanitých lesů v minulosti stejnověkými kulturami často jediné dřeviny, stejně jako nedocenění významu provenienční a genetické hodnoty osiva či sadebního materiálu, znamenalo drastický zásah do ekosystému. Plošný přechod na pasečné hospodářství, zejména pak

velkoplošný holosečný hospodářský způsob, urychlil proces ochuzování druhové rozmanitosti lesů. Všeobecný trend směřující k ochraně biodiverzity a udržitelného využívání jejích složek se přímo odráží v prosazování polyfunkčního obhospodařování lesů.

V procesu ochrany a obnovy lesní biologické rozmanitosti nelze opomenout lesy v soustavě **zvláště chráněných území (ZCHÚ)** a Natury 2000 a jejich nezastupitelnou úlohu nejen jako refugii četných druhů organismů, ale také jako předmětu studia přirozené dynamiky vývoje těchto společenstev.

Vodní hospodářství a půda

Česká republika tvoří rozvodí tří významných evropských řek - Labe, Odry a Moravy (Dunaje). Naprostá většina vod z území odtéká a vodní režim je závislý prakticky výhradně na atmosférických srážkách. Na území České republiky je cca 24 000 vodních nádrží a rybníků. Celková délka sítě vodních toků je okolo 76 000 km.

Z hlediska odtokových poměrů je nepříznivé vysoké **zornění zemědělské půdy** a neobvykle velká průměrná plocha pozemků, což umocňuje povodňový režim vodních toků, který je nepříznivě ovlivňován strukturou krajiny, klimatickými a geologickými podmínkami. Vodní erozí je ohroženo 40 % rozlohy zemědělských půd.

Od roku 1990 se **jakost vody** ve vodních tocích významně zlepšila. Přes dosažené zlepšení však nelze považovat současný stav za vyhovující - viz Rámcová vodní směrnice (WFD). Rozloha zranitelného území z hlediska zatížení dusičnany tvoří 36,6 % území ČR. Katastrofické **povodně** na území České republiky v posledních letech poukázaly na nedostatečnou retenční schopnost krajiny. Významnou úlohu při povodňových situacích prokázala území přirozeného rozlivu povodní, rybníky a malé vodní nádrže. Technický stav rybníčních hrází, zanedbanost objektů (technologická zařízení) a zanesení nádrží (množství sedimentu) však jejich retenční schopnosti limituje.

Ochrana ovzduší a klimatu

V období 1990 – 2000 se v ČR výrazně snížily emise hlavních znečišťujících látek. Tato zlepšení byla způsobena poklesem průmyslové produkce s nejvyššími exhalacemi, vlivem masivních investic do koncových čistících zařízení a dokončením rozsáhlé plynofikace vytápění. Celkové měrné emise skleníkových plynů v ČR, vyjádřené v ekvivalentních hodnotách oxidu uhličitého, poklesly vůči referenčnímu roku 1990 o 26,6 %. V České republice, obdobně jako i ve všech ostatních zemích EU, je zemědělství hlavním zdrojem **emisí amoniaku** jako jedné ze čtyř látek znečišťujících ovzduší s globálním účinkem, pro které mají státy EU, ČR nevyjímaje, stanoveny emisní stropy. Emisní strop stanovený pro Českou republiku ve výši 80 kt NH₃ / rok 2010 koresponduje s roční emisí zemědělského sektoru (celková roční emise čpavku ze stacionárních zdrojů v ČR byla 75,1 kt / r. 2004).

Účinným mechanismem ke snižování dopadů klimatických změn je **zalesňování** (průměrný roční přírůstek rozlohy lesů je 2 200 ha) a zlepšování druhové a věkové **struktury lesů**. Snaha o zvyšování produkce, spolu s rostoucí poptávkou po snadno zpracovatelných sortimentech jehličnatého dříví, vedla v minulosti ke změně druhové skladby převážně většiny lesních porostů. Současný podíl listnatých dřevin tvoří 23 %, přičemž přirozenému stavu by odpovídala hodnota přibližně 65 %.

Jednou ze strategií řešení nebezpečí klimatických změn je i využívání obnovitelných zdrojů energie. Nejvýznamnějším obnovitelným zdrojem energie v ČR je **biomasa**, jednak cíleně pěstovaná, jednak tzv. odpadní. Její podpora však dosud nebyla postačující.

1.4 Celková hospodářská a společenská situace na venkově

Podle metodiky OECD použité pro vymezení venkova v EU (a využité v tabulkách této strategie) je celková rozloha venkovských regionů NUTS 3 v ČR 78 370,9 km², tj. 99,37 % území státu, a žije v nich cca 9,05 mil. obyvatel, tj. 88,55 % obyvatel státu. Základním

rozlišovacím kritériem je podíl obcí s hustotou do 150 obyvatel na km² a patří mezi ně všechny regiony NUTS 3 ČR kromě Prahy (blíže v příloze).

Za venkovské obce se v ČR zpravidla považují obce s méně než 2 000 obyvateli. Představují 89,82 % všech obcí a spravují území, které tvoří 73,6 % plochy státu. Žije v nich však pouze čtvrtina (26,3 %) obyvatel, což je v absolutním vyjádření 2 689 676 osob (k 1.1.2005).

Venkovské regiony se vyznačují nižším podílem obyvatelstva v **produktivním věku** (70,8 %), přičemž nejnižší podíl obyvatelstva v produktivním věku (66,5 %) je v nejmenších obcích (do 100 obyvatel) a zvyšuje se v závislosti na velikostní kategorii obcí¹. Vylidňování venkova se zastavilo, nicméně to je způsobeno masivní výstavbou rodinných domů v okolí velkých měst a vznikem husté satelitní zástavby v těchto oblastech. V mezilehlých a odlehlých oblastech však k **vyšídlování** venkova dochází stále. Jedná se zvláště o pohraniční oblasti, oblast Vysočiny a regiony s vyšší mírou nezaměstnanosti. Týká se také častěji nejmenších obcí (do 200 až 500 obyvatel). Venkov je ohrožován migrací **mladých** lidí do měst v důsledku nedostatku pracovních příležitostí. Nedostatek pracovních příležitostí vyvolává i velkou vyjížďku za prací, jež představuje 60 %. Ve venkovských obcích je podle SLDB ve srovnání s městy nižší míra ekonomické aktivity – aktivních obyvatel je 49,4 %. Celková **nezaměstnanost** v ČR byla na konci roku 2005 7,8 %. Obecně nezaměstnanost na venkově postihuje více **ženy**.

V České republice je v zemědělství, lesnictví a rybolovu zaměstnáno celkem 202,3 tis. ekonomicky aktivních obyvatel, tj. 4,3 %, ale v obcích do 2000 obyvatel činí tento podíl 11,1 %. Obdobný podíl však tvoří obchod, pohostinství a některé služby 8,9 %, stavebnictví 10 % a převládá průmysl s 32,7 %. Zaměstnanost obyvatel českého venkova **ve službách** je o 26 % nižší než v městských oblastech, zároveň v uvedeném ukazateli zaostává o 10 % oproti průměru EU 25. **Struktura ekonomických aktivit** na venkově je mnohem chudší než celostátní průměr. Markantní je to zejména u tržních služeb, včetně poradenství pro podnikání, využívání ICT nebo vzdělávání k lepšímu uplatnění na trhu práce.

V České republice doposud není plně rozvinuta **venkovská turistika** a není využit potenciál **přírodního a kulturního dědictví** a agroturistiky. Turistická infrastruktura a úroveň propagace neodpovídá standardům Evropské unie a doprovodné služby (ubytovací, stravovací a informační) mají nízkou úroveň.

Atraktivita venkovských obcí pro život a podnikání, pokud nejsou v okolí velkých měst, je nízká. Z hlediska vybavenosti občanskou a technickou infrastrukturou disponuje většina venkovských obcí (cca 62 %) **základní občanskou vybaveností**. Některé vesnice mají neupravená veřejná prostranství a zeleň, jiné obsahují neorganické budovy nebo stavby a plochy, které ztratily svůj účel. Vybavenost **technickou infrastrukturou** se kontinuálně zlepšuje. Rozvody veřejné vodovodní sítě byly v roce 2004 ve více než 80 % obcí (63,7 % ve velikostní kategorii do 199 obyvatel), ale jejich rozvoj je podmíněn čištěním odpadních vod. Podíl obcí s kanalizační sítí zakončenou čistírnou odpadních vod je však stále poměrně nízký, 26,1 % (v nejmenších obcích 7,7 %).

Minimální počet venkovských obcí a zemědělských podniků disponuje energetickým hospodářstvím založeným **na obnovitelných zdrojích energie**. Zaměření budování technické infrastruktury směrem k obnovitelným zdrojům energie, ale i stavebních materiálů apod. je jedním ze strategických cílů rozvoje venkova v dalším desetiletí, který se pozitivně promítne v úsporách za nakládání s biologickými odpady a zároveň přispěje k zvýšení konkurenceschopnosti zemědělských podniků v důsledku úspor energie, případně zisku z dodávek energie do veřejných sítí.

V průběhu 90. let se v ČR postupně oživila aktivita venkovských společenství. Příprava místních rozvojových strategií a budování místních partnerství započala z podnětu národního

¹ Malý lexikon obcí České republiky 2004, ČSÚ 2004.

Programu obnovy venkova a programu SAPARD..Prvních 36 místních akčních skupin bylo v letech 2004 - 2006 podpořeno z programů typu Leader, jejich působnost pokrývá 15 % obyvatelstva ČR. **Místní partnerství** mají velký rozvojový potenciál, který lze úspěšně využít.

1.5 Indikátory

Tab.1 - Indikátory výchozího stavu pro posuzování kontextu

Osa	Indikátor	Měření	Jednotka	Průměr EU	2004	Zdroje dat
Horizontální (úroveň Programu)	Vymezení venkova	Vymezení venkova podle metodiky OECD	km ² /mil. obyv.		78 370,9 / 9,05	ČSU, Eurostat
	Význam venkovských regionů	Rozloha venkovských regionů	%	92.1 (2003)	99,37	03 ČSU, Eurostat
		Populace ve venkovských regionech	%	56.3 (2003)	88,55	03 ČSU, Eurostat
		Hrubá přidaná hodnota vytvořená ve venkovských regionech	%	44.8 (2002)	76,8	ČSU, Eurostat
		Podíl zaměstnaných osob ve venkovských regionech k celkovému počtu zaměstnaných v ČR	%	51.2 (2002)	87,2	ČSU, Eurostat
Osa I Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví	Hospodaření se zemědělskou půdou	Orná půda	%	59.8 (2003)	71,4	ČUZK, Eurostat
		Trvalé travní porosty	%	35.2 (2003)	22,7	ČUZK, Eurostat
		Trvalé kultury	%	6.9 (2003)	5,9	ČUZK, Eurostat
	Struktura zemědělských podniků	Počet zemědělských hospodářství (fárem) – subjektů hosp. v zemědělství	počet	9 870 590 (2003) ø EU 25 = 394 800	54 639	ČSU, Eurostat
		Užitá zemědělská půda	tis. ha	156 032.740 ø EU 25 = 6 241	3 704	ČSU, Eurostat
		Průměrná velikost zemědělských hospodářství a rozdělení ²	ha	15.8 (2003)	71	ČSU, Eurostat
		Průměrná velikost zemědělských hospodářství a rozdělení ⁴	ESU	14.4 (2003)	31,6	03 Eurostat
	Struktura v lesnictví	Pracovní síla (roční pracovní jednotka v zemědělství)	AWU	9 861 020 ø EU 25 = 394 441	144 700	ČSU, Eurostat
		Rozloha lesů s produkcí dřeva /produkčních	ha	116 901 (2003) ø EU 25 = 4 676	2 559 000	00 Eurostat (TBFRA)
			Vlastnictví (rozloha lesů s produkcí dřeva v oprávněném vlastnictví) (veřejné/soukromé)	%	9.6/64.8	12,3/16,3
	Průměrná velikost soukromých podniků (ha z celkové rozlohy lesů)	ha	EU 22 = 11,7 (mimo AT, CY, EL)	3	03 MCPFE, Eurostat (TBFRA)	
	Produktivita lesů	Celkový běžný přírůstek	tis. m ³ /rok/ha	4.9 (2000)	7,9	ÚHÚL, Eurostat
Osa II Zlepšování životního prostředí a krajiny	Hospodaření s půdou	Zemědělská půda	%	46.7	57,8	00 CLC
		Lesy	%	31.0	32,4	00 CLC
		Přírodní lokality	%	16,0	3	00 CLC
		Zastavěná plocha	%	4.0	6,1	00 CLC
	LFA	Užitá zemědělská půda mimo LFA	%	44.6 (2000)	49,8	ČUZK, Eurostat
		Užitá zemědělská půda v LFA-horské oblasti	%	16.3 (2000)	14,6	ČUZK, Eurostat
Užitá zemědělská půda v LFA-ostatní		%	35.6 (2000)	28,6	ČUZK, Eurostat	

² Viz přílohu str. 26 a 27.

Osa	Indikátor	Měření	Jednotka	Průměr EU	2004	Zdroje dat
		Užitá zemědělská půda v LFA-specifická	%	3,2 (2000)	7,0	ČUZK, Eurostat
	Plochy s extenzivním hospodařením	Užitá zemědělská půda s extenzivním hospodařením	%	10,1 (2003)	3,4	LPIS, Eurostat
		Užitá zemědělská půda pastviny (<1VDJ/ha)	%	21,2 (2003)	13,14	LPIS, Eurostat
	Území Natury 2000	Rozloha území Natury 2000	%	13,2 (2005)	13,5	MŽP, DG ENV, FRA
		Rozloha lesů na území Natury 2000	%	není k dispozici	67	MŽP, DG ENV, FRA
		Rozloha zemědělské půdy na území Natury 2000	%	není k dispozici	25,6	MŽP, DG ENV, FRA
	Biodiverzita: Ochranné lesy (zvláštního určení)	Rozloha ochranných lesů z důvodu biodiverzity, krajiny a specifických přírodních hodnot (MCPFE 4.9.)	% celkové rozlohy lesů	1,7/1,7/3,7/10,6 (EU 23/EU22/EU22/EU23)	25,2	03 MCPFE
	Vývoj rozlohy lesů	Průměrný roční přírůstek rozlohy lesů	ha/rok	454 000 ø EU 25 = 18 160	2 200	05 FRA
	Zdraví lesních ekosystémů	Defoliace 2.-4. stupeň (všechny druhy/jehličnany/listnáče dle MCPFE 2.3.)	%	24,1 (mimo EL,LU,MT) 22,8 (mimo EL,LU,MT) 25,5 (mimo EL, IE, CY, LU, MT)	57,3/62,6/31,8	05 ICP
	Kvalita vody	Podíl území zařazeného do zóny citlivé na dusičnany z celkové rozlohy ČR	%	40,9	36,6	ČUZK
	Užití vody	Podíl zavlažovaných zemědělských půd	%	7,16 (2003) (mimo DE,EE,LT)	1,85	LPIS
	Ochranné lesy (zvláštního určení) - zejména z důvodu ochrany půdy, vody a vodních zdrojů	Plocha lesů s primární funkcí půdní a vodní ochrany (MCPFE 5.1.-tř.3.1.)	% celkové rozlohy lesů	6,8 (mimo BE,EE,IT)	7,6	03 MCPFE
Osa III Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova (hodnoty za venkovské regiony)	Hustota obyvatelstva	Hustota obyvatelstva na venkově	obyv./km ²	117,5 (2003)	115	ČSU
	Věková struktura	Zastoupení nejmladší věkové skupiny (0 - 14 let)	%	16,9 (2001)	15,4	ČSU
		Zastoupení střední věkové skupiny (15 - 64 let)	%	67,2 (2001)	70,9	ČSU
		Zastoupení nejstarší věkové skupiny (64 a více let)	%	16,0 (2001)	13,7	ČSU
	Struktura hospodářství	HPH v primárním sektoru	%	2,1 (2002)	3,6	ČSU
		HPH v sekundárním sektoru	%	26,6 (2002)	40,4	ČSU
		HPH v terciárním sektoru	%	71,2 (2002)	56	ČSU
	Struktura zaměstnanosti	Zaměstnanost v primárním sektoru	%	5,0 (2002)	4,9	ČSU, Eurostat
Zaměstnanost v sekundárním sektoru		%	26,2 (2002)	41,9	03 ČSU, Eurostat	

Osa	Indikátor	Měření	Jednotka	Průměr EU	2004	Zdroje dat
		Zaměstnanost v terciárním sektoru	%	68,8(2002)	53,2	03 ČSÚ, Eurostat
	Dlouhodobá nezaměstnanost	Dlouhodobá nezaměstnanost	%	4,14 (2003)	4,1	ČSÚ, Eurostat
	Dosažené vzdělání	Osoby se středním a vyšším vzděláním (ve skupině 25 - 64 let)	%	69,8	88	ČSÚ, Eurostat
	Internetová infrastruktura	Pokrytí ČR vysokorychlostním internetem (ADSL)	%	není k dispozici	90	05 MINF,

Tab. 2 - Indikátory výchozího stavu pro posuzování dopadů

Osa	Indikátor	Měření	Jednotka	Průměr EU	ČR 2004	Zdroje dat
Horizontální (úroveň Programu)	Hospodářský vývoj	HDP v p.p.s./obyvatele (EU 25 = 100, Ø za 2000 - 2002)	euro %	20 478	13 540,7 66	ČSÚ, Eurostat
	Míra zaměstnanosti	Podíl zaměstnaných osob ve věku 15 - 64 let k populaci stejné věkové skupiny	%	63,1	64,5	ČSÚ, Eurostat
	Nezaměstnanost	Míra nezaměstnanosti	%	9,2	8,2	ČSÚ, Eurostat
Osa I Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví	Školení a vzdělávání v zemědělství	Podíl zemědělců se vzděláním v zemědělství	% počet	EU 14 = 17.5 (mimo SE)	43 70 289	03 ČSÚ, Eurostat
	Produktivita práce v zemědělství	Hrubá přidaná hodnota na pracovníka v zemědělství (EU 25 = 100, Ø za 2002 - 2004)	tis. Kč/prac. %	16 862 €/AWU (2002-2004)	218 40	03 ČSÚ, Eurostat, DG AGRI
	Produktivita práce v potravinářském průmyslu	Hrubá přidaná hodnota na pracovníka v potravinářském průmyslu	tis. Kč/prac.	46.7€ (2003) (mimo EE, CY, LV, LT, MT, PL)	458	ČSÚ, Eurostat
	Produktivita práce v lesnictví	Hrubá přidaná hodnota na pracovníka v lesnictví	tis. Kč/prac.	není k dispozici	714	ČSÚ, ÚHÚL, Eurostat
Osa II Zlepšování životního prostředí a krajiny	Biodiverzita: Populace ptactva v zemědělské krajině	Vývoj populací vybraných druhů ptáků	% - relativní index popul. trendu (r. 2000= 100)	96,2 (mimo BE, EE, EL, CY, LT, LU, MT, PT, SI, SK)	78,9	MŽP (Česká společnost ornitolo- gická), 03 Eurostat, EEA
	Biodiverzita: Oblasti zemědělské půdy s vysokou přírodní hodnotou	Využití zemědělské půdy v oblastech s vysokou přírodní hodnotou	ha	30.8 mil (mimo CY, MT) Ø EU 23=1.34mil	550 000	MŽP 03 EEA
	Kvalita vody: Bilance živin	Přebytek dusíku na zemědělských půdách	kg /ha	Není k dispozici	67	05 VÚRV, EEA, OECD, Eurostat
	Půda: Ekologické zemědělství	Úhrnná zemědělská půda s ekologickým zemědělstvím	ha (%)	5 863 600 (2003 odhad EU) Ø EU 25 = 234 544	263 299 (6)	MZe (dle ČÚZK), Eurostat

Komentář [A1]: Změnila se metodika jsou aktualizovaná data

Osa	Indikátor	Měření	Jednotka	Průměr EU	ČR 2004	Zdroje dat
	Změny klimatu: Výroba obnovitelné energie ze zemědělství a lesnictví	Produkce obnovitelných zdrojů energie ze zemědělství (bionafta, biolíh) Produkce obnovitelných zdrojů energie ze dřeva a dřevního odpadu (účelově pěstované rostliny - topol, keře...), dřevní hmoty	kt kt/ekvivalent ropy	2084 53 996	83 1 007	MPO, EurObserver, Eurostat
Osa III Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova (hodnota za venkovské regiony)	Zemědělci s jinou výdělečnou činností	Procento zemědělců mající jiné ziskové činnosti než zemědělství (za celou ČR)	%	31,2 (2003)	18,8	03 ČSÚ, Eurostat
	Rozvoj zaměstnanosti v nezemědělských odvětvích	Zaměstnanost v sekundárním a terciárním sektoru ve venkovských regionech	počet osob v tis.	188 153 (2002) ø EU 25 = 7 526	3 905	ČSÚ, Eurostat
	Hospodářský rozvoj nezemědělského sektoru	Hrubá přidaná hodnota v sekundárním a terciárním sektoru (ve venkovských regionech)	mld. Kč	8 601 116 mil € (2002) ø EU 25 = 344 045 mil €	1 827	ČSÚ, Eurostat
	Osoby samostatně výdělečně činné	Počet soukromých podnikatelů (ve venkovských regionech) (OSVČ)	počet osob	29 301 (2004) ø EU 25 = 1172	634 700	ČSÚ
	Rozvoj internetu na venkově	Podíl osob na venkově (<100obyv./km ²) využívajících ADSL internet k celé populaci	%	není k dispozici	3,8	ČSÚ, DG INFSO
	Rozvoj sektoru služeb	Hrubá přidaná hodnota ve službách jako podíl z celkové HPH	%	70,9 (2002)	51	ČSÚ, Eurostat
	Celoživotní vzdělávání na venkově	Procento dospělých (25 - 64 let) účastnících se celoživotního vzdělávání (ve venkovských regionech)	%	9,0	5	ČSÚ, 04 Eurostat
Osa IV Leader	Rozvoj místních akčních skupin	Podíl populace v území, kde působí MAS	%	není k dispozici	15	MZe, DG AGRI

1.6 SWOT analýza

Silné stránky, slabé stránky, příležitosti a ohrožení

Silné stránky

- rozmanitost typů krajiny (atraktivita krajiny), vysoké přírodní bohatství
- vhodná velikostní struktura zemědělských podniků z hlediska investic a konkurenceschopnosti
- rostoucí poptávka po kvalitních potravinách a bioproduktech
- tradice obhospodařování půdy, a to i v méně příznivých oblastech
- dostatečná síť a tradice zemědělského a lesnického školství
- propracovaný systém chráněných území
- kulturní dědictví, živé spolkové aktivity a bohatství tradic
- lesnická legislativa zohledňující principy trvale udržitelného hospodaření
- rozvinuté (telekomunikační) a husté (silniční, železniční) sítě a přijatelná dopravní obslužnost obcí
- dočasně nízká cena zemědělské půdy a pracovních sil
- zkušenosti s pozemkovými úpravami.

Slabé stránky

- stárnutí obyvatel venkova a odliv obyvatel v produktivním věku
- nedostatek pracovních příležitostí na venkově

- pokles biodiverzity a úbytek přírodních hodnot na druhově cenných stanovištích
- chudá struktura ekonomických činností na venkově, nízká podnikatelská aktivita
- nedostatečná nabídka vybavení a služeb na venkově
- zastaralé technické a technologické vybavení zemědělských a lesnických podniků
- nízký podíl produkce s vyšší přidanou hodnotou, nízká úroveň příjmů v zemědělství, vysoká zadluženost
- nutnost zvýšení úrovně vzdělání a posílení osvěty v souladu s aktuálními požadavky Společné zemědělské politiky a ochrany životního prostředí EU
- nedostatečné využívání marketingových praktik a poradenství zemědělskými podnikateli
- pomalý přenos nových poznatků výzkumu a vývoje do praxe
- vysoký podíl půd v méně příznivých oblastech nebo ohrožený erozí a degradací
- snížená retence vody v půdě a krajině, nedostatečná preventivní protipovodňová opatření
- nedostatečná integrace zemědělských prvovýrobců a zpracovatelského průmyslu
- plošné znečištění povrchových i podzemních vod ze zemědělství a obcí
- nízká vybavenost obcí do 2000 obyvatel kanalizací s čistírnou odpadních vod
- nevhodná druhová, prostorová a věková skladba lesů a jejich špatný zdravotní stav
- špatný stavební technický stav venkovských budov a památek
- nedostatečná infrastruktura cestovního ruchu a informovanost o jeho možnostech
- nedostatečné využití moderních informačních a komunikačních technologií
- narušení funkčnosti rybníků a vodních nádrží včetně jejich hrází
- nízká ekologická stabilita krajiny, zejména její postupující defragmentace a nedostatek krajinných prvků.

Příležitosti

- mezinárodní podpora trvale udržitelného rozvoje v EU, růstu a zaměstnanosti, ochrany přírody - soustava Natura 2000
- rostoucí exportní potenciál zemědělských produktů k využití trhů v EU a v třetích zemích
- produkce obnovitelných zdrojů energie v souladu se závazkem EU, zpracování a využití těchto zdrojů
- využití kulturních specifíků venkovských regionů pro cestovní ruch
- rostoucí zájem společnosti o rozvoj venkova, ochranu přírody a krajiny
- podpora rozvoje pracovních sil, vzdělanosti a kvalifikace venkovského obyvatelstva
- využití místních partnerství a spolupráce ve venkovském prostoru
- rostoucí poptávka po mimoprodukčních funkcích zemědělství i lesa
- zvýšení potenciálu vodních nádrží z hlediska možností jejich víceúčelového využití
- zvýšení role zemědělských a lesnických subjektů v péči o přírodu a krajinu.

Ohrožení

- dovoz levné zemědělské produkce z nákladově příznivějších regionů světa
- tlak obchodních řetězců, monopolizace
- vysoké náklady na plnění a dodržování evropských norem zaměřených na zemědělství, ochranu životního prostředí a zpracovatelský průmysl
- ztráta pracovních míst a v některých oblastech vyhledávání venkova
- odchod specialistů ze zemědělských podniků v důsledku nekonkurenceschopných platebních podmínek v sektoru
- klimatické změny a změny v hydrologickém režimu krajiny
- nedostatečná informovanost o přírodním a kulturním dědictví
- pomalý proces komplexních pozemkových úprav
- nízká kupní síla venkovského obyvatelstva, malý investiční kapitál
- ohrožení cenných stanovišť, vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů v zemědělsky obhospodařované krajině
- nízká úroveň znalostí o hospodaření šetrném k životnímu prostředí.

1.7 Závěry ke SWOT analýze

Dominanty SWOT analýzy a vyplývající tendence

Z pohledu rozvoje zemědělství a venkova lze za dominantní **silné stránky** považovat zejména bohatou tradici zemědělské výroby prakticky ve všech regionech ČR, včetně regionů s méně příznivými podmínkami pro rozvoj zemědělské produkce, která pramení z relativně vysoké podpory zemědělské výroby v uplynulých desetiletích.

V souvislosti se zefektivňováním zemědělské výroby a působením tržních sil došlo k opuštění výroby v některých komoditách. Nadále však existuje řada zemědělských komodit, které jsou konkurenceschopné i v mezinárodním měřítku. Ve vazbě na výrobní kapacity byla vytvořena základní síť technické a sociální infrastruktury a systémy dopravní obslužnosti venkovských obcí, které z velké části, byť s kvalitativními změnami, slouží dodnes.

Tradiční zemědělská výroba zohledňující přírodní bohatství ČR a s tím související společenský život na venkově vytvořily vysoký využitelný potenciál kulturního dědictví.

Mezi **slabými stránkami** rozvoje venkova dominuje **nedostatek pracovních příležitostí** ve venkovských obcích. Nízký počet pracovních míst má za následek **odchod mladých a kvalifikovaných pracovních sil** do atraktivnějších míst s větší a pestřejší nabídkou pracovních příležitostí.

Přetrvávají nepříznivé vlivy zemědělství na půdu, přírodu a krajinu v intenzivních produkčních oblastech. V minulosti došlo k **narušení struktury krajiny**, která v dostatečné míře neposkytuje vhodné životní podmínky pro planě rostoucí druhy rostlin a volně žijící živočichy a omezuje tím **biodiverzitu**.

Přestože existuje řada zemědělských podniků s konkurenceschopnou výrobou, většina z nich se potýká s obyčejnými problémy a podléhá tlaku obchodních řetězců v důsledku nedostatečné integrace s ostatními zemědělskými producenty a navazujícím zpracovatelským průmyslem.

Zemědělské podniky disponují v řadě případů **zastaralými technologiemi**, které se vyznačují vysokými provozními náklady a jsou v rozporu s požadovanou kvalitou ze strany spotřebitelů, což ohrožuje konkurenceschopnost. Růst konkurenceschopnosti je dále podvazován poměrně **pomalým přenosem nových poznatků a inovací do praxe**. V lesním hospodářství a v navazujících odvětvích přetrvává výroba produktů s nízkou přidanou hodnotou. Ekonomická situace soukromých a obecních vlastníků lesů se zhoršuje. Značná část lesních porostů má stále nevhodnou věkovou a druhovou skladbu.

Vodní režim zemědělské krajiny byl v souvislosti s intenzivní zemědělskou výrobou pozměněn, což má nepříznivý dopad na **kvalitu povrchových i podzemních vod, retenční schopnost krajiny a riziko vzniku povodní**. S tím souvisí nedostatečné čištění odpadních vod ve venkovských obcích.

Hlavní **příležitosti** pro rozvoj českého venkova a zemědělství je především zaměření na trvale udržitelný růst a zaměstnanost ve venkovském prostoru. Využití potenciálu bohatých kulturních tradic českého venkova, přírodního dědictví a mimoprodukčních funkcí zemědělství a lesnictví zejména v oblasti životního prostředí ve spojení s rozvojem šetrných forem cestovního ruchu bude základem rozvoje rozmanité hospodářské struktury a zlepšení kvality života.

Zemědělské a lesnické subjekty hrají hlavní roli při péči o krajinu a přírodní hodnoty. Výrobní kapacity by se měly koncentrovat na konkurenceschopné komodity a na využití **moderních technologií a poznatků vědy a výzkumu** ke zvýšení kvality zemědělských výrobků s vyšší přidanou hodnotou. Produkce **obnovitelných zdrojů energie** je perspektivní činností přispívající jak ke zmírňování klimatických změn, tak k podpoře venkovské ekonomiky a nepotravinářskému využití zemědělské půdy. Programy pro rozvoj venkova

umožňují širší využití potenciálu **místních partnerství** pro hospodářský, společenský a kulturní rozvoj venkova.

Mezi negativní vnější vlivy v rozvoji zemědělství a venkova, mající charakter **ohrožení**, lze vedle dovozu levné zemědělské produkce z nákladově příznivějších regionů zařadit i **nedostatečnou vybavenost** venkovských obcí technickou a sociální infrastrukturou. V souvislosti se ztrátou pracovních míst na venkově to vede k postupnému vyliďňování venkova, stárnutí populace, poklesu podnikatelské aktivity a poklesu kupní síly obyvatel venkova. Cenná stanoviště, vzácné a **ohrožené druhy** rostlin a živočichů zemědělsky obhospodařované krajiny jsou ohroženy sukcesí, eutrofizací vod a nevhodnými technologickými postupy.

Riziko představují pro venkov i **změny klimatu** a v důsledku toho čtenější výskyt extrémních povětrnostních situací, který ohrožuje zemědělskou produkci, lesy i majetek obyvatel venkova.

Silné a slabé stránky, příležitosti i ohrožení věcně i charakterem svého působení korespondují s vymezenými třemi strategickými rozvojovými osami určujícími základní orientaci rozvoje zemědělství a venkova pro období let 2007 - 2013. Jsou jimi:

- zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví
- zlepšování životního prostředí a krajiny
- kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova.

2 CELKOVÁ STRATEGIE, PŘENESENÍ ZÁJMŮ SPOLEČENSTVÍ A NÁRODNÍ PRIORITY

2.1 Strategická východiska rozvoje venkova

Strategie ČR pro rozvoj venkova vychází z hlavních priorit EU, a to s důrazem na zvyšování ekonomického růstu, vytváření nových pracovních příležitostí a udržitelný ekonomický rozvoj, tak jak je deklarováno ve výsledcích summitů v Lisabonu a Göteborgu.

Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 přispívá k plnění Lisabonské strategie ve všech jejích oblastech: *společnost založená na znalostech, vnitřní trh a podnikatelské prostředí, trh práce, udržitelný rozvoj.*

Strategie hospodářského růstu ČR (SHR ČR), navazující na Lisabonskou strategii, je základním zastřešujícím dokumentem, z něhož Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 vychází. Strategie ČR pro rozvoj venkova navázala na všechny oblasti SHR ČR, přičemž nejtěsnější vazba je v rámci Infrastruktury na oblast nazvanou „Uchovat zemědělský ráz venkova a venkovské krajiny“.

Göteborgská strategie se promítá do celé Strategie ČR, zejména však do zavádění trvale udržitelných systémů zemědělského hospodaření a tvorby trvale udržitelných pracovních míst, které pomohou stabilizaci venkova. **Kjótský protokol** týkající se zmírňování klimatických změn váže na hospodaření v lesích a využití obnovitelných zdrojů energie.

Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013 je kompatibilní se základními národními strategickými dokumenty (zejména se Strategií regionálního rozvoje ČR, Strategií udržitelného rozvoje ČR, se Státní politikou životního prostředí ČR 2004 - 2010, Strategií ochrany biologické rozmanitosti ČR, Státním programem ochrany přírody a krajiny ČR a s Národním lesnickým programem). Strategické cíle vycházející z agrárních strategií a koncepcí ČR jsou plně v souladu s cíli NSPRV (podrobněji v příloze).

V uplynulých letech byly v ČR realizovány programy pro rozvoj zemědělství a venkova spolufinancované z EU. Byly to zejména SAPARD (2000 - 2004), OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (2004 - 2006), Horizontální plán rozvoje venkova (2004 - 2006). Přístup k rozvoji venkova na bázi iniciativy LEADER byl v minulých letech podporován prostřednictvím Programu obnovy venkova, předvstupního programu SAPARD, Programu LEADER ČR a podopatření LEADER+ v OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. NSPRV na tyto programy plynule navazuje. Hodnocení úspěšnosti výše uvedených nástrojů a nabyté zkušenosti byly využity při tvorbě NSPRV na léta 2007 - 2013 (podrobnější hodnocení v příloze).

2.2 Vize strategické orientace rozvoje venkova České republiky do roku 2013

Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky, jako členského státu Evropské unie, je jedním ze základních dokumentů, tvořících „evropskou“ soustavu dokumentů strategického řízení a programování na léta 2007 - 2013.

Svým pojetím i věcnou orientací přispívá k naplnění celkové strategické orientace rozvoje EU a k zabezpečení tří hlavních cílů EU ve sféře podpory rozvoje venkova³, kterými jsou:

- Zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví podporou restrukturalizace, rozvoje a inovací.

³ Nařízení Rady (ES) č.1698/2005, čl.4.

- Zlepšování životního prostředí a krajiny podporou ekologicky šetrných způsobů hospodaření s půdou.
- Zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a povzbuzení diverzifikace hospodářské činnosti.

Česká republika bude v celém horizontu strategie usilovat o systematické pozitivní změny ve venkovském prostoru státu, a to jak o změny vedoucí ke zvýšení kvality životního prostředí, ekonomického potenciálu a diverzifikaci podnikatelských aktivit, tak o změny přinášející vyšší životní úroveň a celkově lepší životní podmínky venkovského obyvatelstva.

Strategie přispěje ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělské, lesnické a potravinářské produkce, s respektováním principů udržitelného rozvoje a principů ekologicky šetrného zemědělského hospodaření. Důraz bude kladen na podporu růstu koupěschopné poptávky obyvatel ČR a investování do oborů a výroby využívajících výsledky vědy a výzkumu.

Budou činěny všechny potřebné kroky k posílení biodiverzity a ekologické stability krajiny, zlepšení vodního režimu a zmírnění ohrožování klimatu včetně negativních vlivů jeho změn.

Budou rozvíjeny zejména takové strategické aktivity, které významně sníží rozdíly v životní úrovni a způsobu života venkovského obyvatelstva vůči městskému a zvýrazní komparativní výhody života na venkově.

Strategie rozvoje venkova České republiky proto vychází z této rozvojové vize:

Do roku 2013 se změní tvář venkova České republiky a jeho hospodářská struktura v míře vedoucí k výraznému zlepšení životního prostředí, životní úrovně a životních podmínek jeho obyvatel, k posílení nosných oborů a diverzifikaci ekonomických aktivit zemědělství, lesního a vodního hospodářství, cestovního ruchu a dalších odvětví zabezpečujících hospodářskou a společenskou stabilitu venkova a k dosažení úrovně srovnatelné s venkovskými regiony vyspělých zemí Evropské unie.

Komparativní výhody života na venkově zvýší atraktivitu venkova pro bydlení, práci a podnikání.

2.3 Globální cíl strategie

Česká republika chce realizaci Národního strategického plánu rozvoje venkova dosáhnout, aby se deklarovaná strategická vize podoby českého venkova k roku 2013 stala skutečností. K tomu si stanovuje globální cíl, jehož naplnění má tři dimenze. Dimenzi prosperující ekonomiky (konkurenceschopného hospodaření), dimenzi kvalitního životního prostředí a dimenzi dobrého pracovního uplatnění obyvatel venkova.

Globální cíl strategie rozvoje venkova České republiky do roku 2013:

Rozvoj venkovského prostoru České republiky založit na dodržování principů udržitelného rozvoje, systematickém zlepšování stavu životního prostředí, péči o přírodu a krajinu a snižování negativních vlivů intenzivního zemědělského a lesního hospodaření.

Vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost České republiky v základních zemědělských a potravinářských komoditách s přednostní orientací na kvalitní potraviny, zvýšit podíl produkce uplatnitelné na zahraničních trzích a zvýšit HDP na obyvatele a příjmy venkovského obyvatelstva.

Rozšiřovat a diverzifikovat ekonomické aktivity ve venkovském prostoru České republiky vedoucí k rozvoji podnikání, tvorbě nových pracovních míst, hospodářskému růstu a ke snížení míry nezaměstnanosti na venkově. Posílit sounáležitost obyvatel na venkově a stabilizovat jeho společenskou strukturu.

2.4 Průběh Strategických směrů Společenství pro rozvoj venkova

Směr 1. Společenství:

PODPORA PŘENOSU ZNALOSTÍ, MODERNIZACE, INOVACE A KVALITY V POTRAVINOVÉM ŘETĚZCI A ZAMĚŘENÍ NA PRIORITY ODVĚTVÍ, POKUD JDE O INVESTICE DO FYZICKÉHO A LIDSKÉHO KAPITÁLU

Situace v ČR

Materiálně-technické vybavení zemědělských podniků neodpovídá současným potřebám, což se promítá do zvýšených provozních nákladů a v konečném důsledku to ohrožuje jejich konkurenceschopnost. Rovněž přenos znalostí a inovací do praxe je v zemědělském sektoru pomalý. Relativně malý podíl zemědělců hospodaří na vlastní půdě. Rovněž u pozemkových úprav dosud není stav uspokojivý, je narušena ekologická stabilita krajiny jejím ochuzením o krajinné prvky, rozptýlenou zeleň a narůstající fragmentací.

Řešení

K účinnému řešení této neuspokojivé situace je navržena sada opatření v rámci osy I, zaměřená na posílení konkurenceschopnosti zemědělských, potravinářských a lesnických výrobních podniků, modernizaci hospodářství, zvyšování přidané hodnoty produktů a realizaci pozemkových úprav. V ČR bude podporován přenos znalostí, modernizace a inovace při produkci potravin se zaměřením zvláště na malé a střední podniky, a dále investice v prioritních sektorech s cílem restrukturalizace zemědělství, aby se zvýšila jeho konkurenceschopnost a stabilizovala se pracovní místa na venkově (jako příspěvek osy I k Lisabonské strategii).

Nejvyšší přidanou hodnotu přináší **klíčové akce**:

- modernizace zemědělského odvětví – zlepšení technického a technologického vybavení podniků,
- pozemkové úpravy,
- zpracování zemědělských a potravinářských produktů,
- lesní hospodářství,
- odborné vzdělávání a informační akce.

Směr 2. Společenství:

PŘÍSPÍVAT K PRIORITY OBLASTEM NA ÚROVNI EU: BIOLOGICKÁ ROZMANITOST A ZACHOVÁNÍ SYSTÉMŮ ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ S VYSOKOU PŘÍRODNÍ HODNOTOU A TRADIČNÍCH ZEMĚDĚLSKÝCH KRAJIN, OCHRANA VODY A ZMĚNY KLIMATU

Situace v ČR

Nepříznivými lidskými zásahy v důsledku kolektivizace a následné intenzifikace zemědělské výroby došlo k narušení odtokových poměrů, znečištění vod a degradaci půd. To zapříčinilo ztrátu přirozené úrodnosti půd, snížilo schopnost retence vody v krajině a vedlo i ke snížení biodiverzity. Důsledkem klimatických změn v České republice je v dlouhodobém trendu posun ve prospěch teple a suchomilné vegetace. Rovněž extrémní atmosférické události jsou v posledním desetiletí častější s negativními projevy v ekosystémech, na živých organismech i lidské civilizaci. V méně příznivých oblastech začíná opouštění půdy a ohrožení krajiny.

Řešení

Nepříznivé vlivy na přírodu a krajinu budou napravovány v rámci osy II zejména realizací agroenvironmentálních opatření, opatření pro méně příznivé oblasti a území Natury 2000 (Göteborgská strategie). Tato opatření budou přispívat rovněž k ochraně vody a půdy v

souvislosti s WFD. Zmírňování dopadů klimatických změn bude uskutečňováno především prostřednictvím lesnických opatření, pěstováním rychle rostoucích dřevin, a zalesňováním zemědělské půdy.

Nejvyšší přínos z hlediska ochrany životního prostředí přinášejí **klíčové akce**:

- zvýšení biodiverzity zemědělské a lesní krajiny vhodnými zemědělskými a lesnickými systémy hospodaření, příspěvek k ochraně vody a půdy,
- udržitelný rozvoj a zachování hospodaření ve znevýhodněných oblastech, snižující rizika spojená s opouštěním půdy a přispívající k udržitelné rovnováze mezi městskými a venkovskými oblastmi,
- udržitelné využívání lesních půd a zmírňování klimatických změn, přispívající ke snižování emisí, k zachování environmentálních funkcí lesa, včetně přizpůsobování se změnám klimatu.

Směr 3. Společenství:

VYTVÁŘENÍ PRACOVNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ A PODMÍNEK HOSPODÁŘSKÉHO RŮSTU

Situace v ČR

Venkovské obce nedokáží uspokojit základní potřeby svých obyvatel (zejména nabídku práce, bydlení, vybavení, infrastruktury), ale i další potřeby (společenské a kulturní). V důsledku toho dochází k migraci zejména mladých lidí do atraktivnějších částí země. Populace venkova tak stárne a podmínky ekonomického růstu na venkově se dále zhoršují.

Řešení

Posílení atraktivity venkova k životu včetně zlepšení podmínek pro hospodářský růst (Lisabonská a Göteborgská strategie) je realizováno zejména prostřednictvím osy III a jejích opatření zaměřených převážně na diverzifikaci ekonomických aktivit, zlepšování kvality života na venkově službami a infrastrukturou (WFD), vzdělávání, využití obnovitelných zdrojů energie a rozšiřování využití informačních a komunikačních technologií na venkově.

Nejvyšší přidanou hodnotu přinášejí **klíčové akce**:

- zlepšení základních služeb včetně čištění odpadních vod,
- obnova a rozvoj dědictví venkova,
- diverzifikace hospodářských činností, včetně využívání obnovitelných zdrojů energie,

Směr 4. Společenství:

PŘÍSPĚVEK K PRIORITYM OS I, II, III A KE ZLEPŠENÍ MÍSTNÍHO ŘÍZENÍ A UVOLNĚNÍ PŘIROZENÉHO VNITŘNÍHO POTENCIÁLU PRO ROZVOJ VENKOVSKÝCH REGIONŮ

Situace v ČR

Místní partnerství je jednou z forem jak adekvátně využít disponibilní vnitřní potenciál venkova. Metoda Leader byla poprvé uplatněna v rámci zkráceného programového období 2004 - 2006 a již přináší dobré výsledky.

Řešení

Místní rozvojový potenciál bude uvolněn rozsáhlejšími uskutečňováními osy IV - Leader, zahrnujícím využití místních partnerství z různých složek společnosti, přípravu místních rozvojových strategií a jejich následnou realizaci. Metoda Leader umožní vytvářet soudržné, organizačně zdatné komunity, spojit cíle konkurenceschopnost, životní prostředí a kvalitu života, diverzifikaci.

Nejvyšší přidanou hodnotu přinášejí **klíčové akce**:

- příprava a provádění strategií místního rozvoje
- budování kapacit místních partnerství a zlepšování místního řízení.

Poměr mezi osami

Tab. 3 - Rozdělení národních finančních prostředků z EZFRV, roční průměr 2007 - 2013

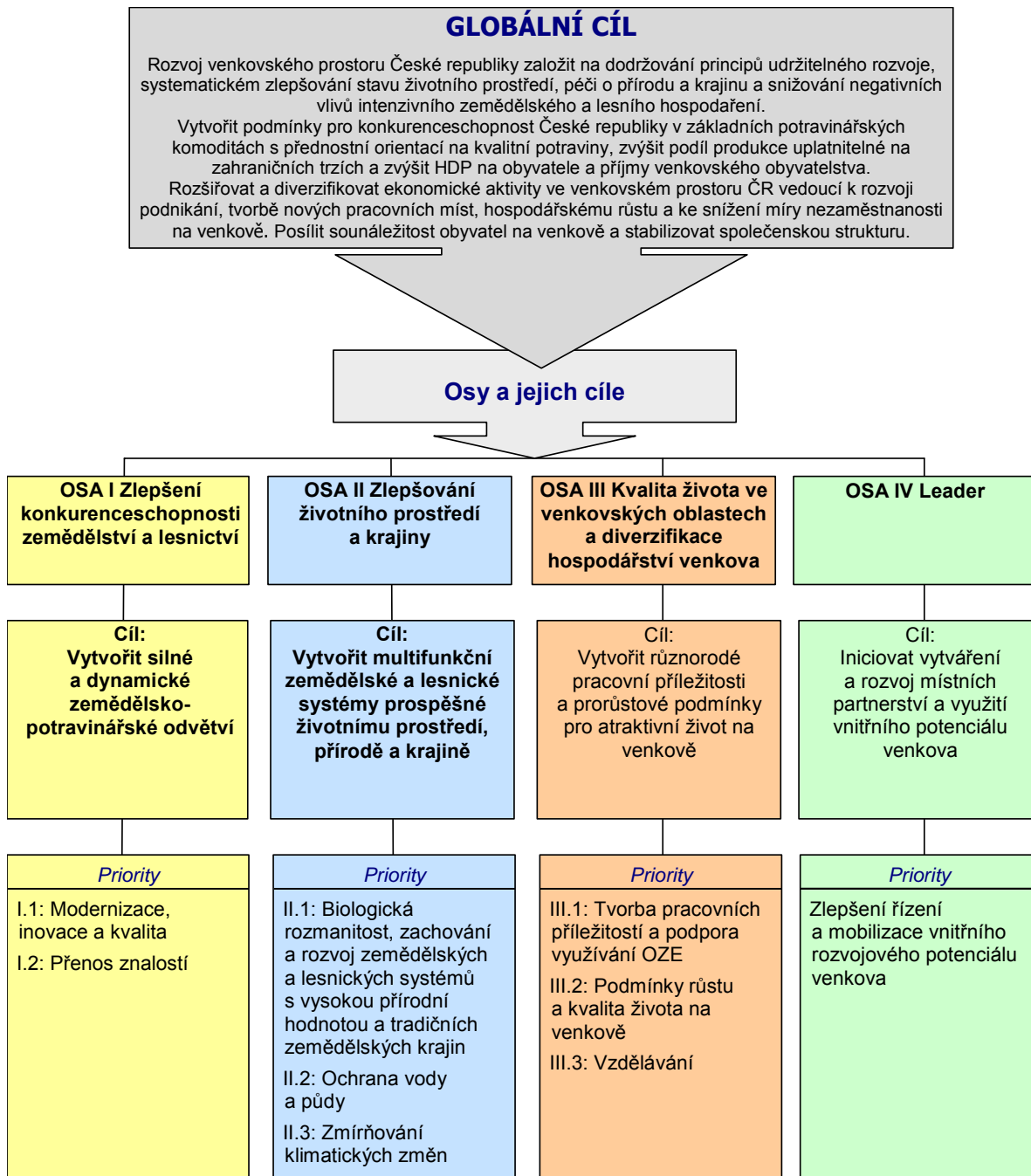
Osy	Veřejné zdroje			Podíl na osy v % (z EZFRV)
	Celkem	EZFRV	ČR	
	EUR	EUR	EUR	
Osa I	120 074 642,41	90 055 981,81	30 018 660,60	22,39
Osa II	277 962 693,05	222 022 786,77	55 939 906,28	55,20
Osa III	90 793 376,33	68 095 032,25	22 698 344,08	16,93
Osa IV	25 138 449,59	20 110 759,67	5 027 689,92	5,00
Technická pomoc	2 413 291,16	1 930 632,93	482 658,23	0,48
Celkem	516 382 452,54	402 215 193,43	114 167 259,11	100

Ve všech osách dochází k nárůstu finančních prostředků dané oblasti. Vzhledem ke stanoveným cílům chce Česká republika věnovat v letech 2007 - 2013 zásadní pozornost cíli uchování venkovské krajiny a ochrana životního prostředí (osa II) a následně cíli konkurenceschopnost zemědělsko-potravinářského odvětví spojená s modernizací a přenosem znalostí v zemědělství (osa I). Vzhledem k širokému spektru podpor poskytovaných v rámci politiky soudržnosti, rovněž zaměřených na tvorbu pracovních míst, bude oblast diverzifikace hospodářských aktivit a zlepšování životních podmínek obyvatel venkova (osa III) mít v rámci EZFRV relativně menší váhu. Projekty vzdělání a budování místního partnerství jsou ve finančním vyjádření méně náročné než kompenzace za ekologicky šetrné zemědělské hospodaření (osa II) nebo investice do fyzického kapitálu (osa I).

Tab. 4 - Indikátory dopadu

Č.	Indikátor	Osa	Měření	Jednotky	Cíle za období 2007 - 2013	Posouzení
1	Hospodářský růst	I, III, IV	Čistá přidaná hodnota	mil. Kč	500	Hodnotitel programu (na základě výstupových a výsledkových dat, indikátorů výchozího stavu, šetření a dat z projektů a pozdějších hodnocení).
2	Tvorba pracovních míst	III, IV	Vytvořená čistá pracovní místa	počet	22 000	
3	Produktivita práce	I	Změna HPH na jednoho pracovníka (AWU, FTE)	tis. Kč zemědělství potravinářství lesnictví	30 100 150	
4	Obrácení trendu poklesu biodiverzity	II	Změna trendu poklesu biodiverzity měřená vývojem populací vybraných druhů ptáků	p. b. (r. 2000 = 100)	7	
5	Zachování zemědělských a lesnických oblastí s vysokou přírodní hodnotou	II	Změny v oblastech s vysokou přírodní hodnotou	ha	0 avšak dojde ke kvalitativním změnám	
6	Zvýšení kvality vody (způsobené snížením množství hnojiv)	II	Změny v bilanci živin – N (hodnota a trend)	kg/ha p. b.	+3 nárůst o 2 % oproti 2005	
7	Příspěvek k boji se změnou klimatu	II	Zvýšení výroby energie z obnovitelných zdrojů (zemědělství/lesnictví)	kt/ekviv. ropy kt/ekviv. ropy	1 000 10 000	

3 STRATEGIE PODLE OS, KVANTIFIKOVANÉ CÍLE A INDIKÁTORY

Osa I: Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Cíl osy I: Vytvořit silné a dynamické zemědělsko-potravinářské odvětví

Osa I je orientována na přenos znalostí a inovací v potravinovém řetězci, které ve spojení s efektivními investicemi do fyzického kapitálu a lidských zdrojů, mimo jiné i prostřednictvím poradenství, odborného vzdělávání a informačních akcí, přispějí ke zvyšování konkurenceschopnosti zemědělského a lesnického sektoru.

Prioritní oblastí je modernizace zemědělských podniků a produkce kvalitních, konkurenceschopných zemědělských produktů. Proto bude na tyto účely soustředěno největší množství finančních prostředků osy I. Vzhledem k přetrvávajícímu vysokému průměrnému stáří zemědělské techniky evidované v ČR, které přes všechna dosavadní opatření k podpoře modernizace neklesá, je nutno v podpoře modernizace pokračovat.

Dalšími oblastmi je zavádění inovací v zemědělské výrobě a zpracování potravin (důraz je kladen na podporu zlepšování kvality a přidávání hodnoty zemědělských a potravinářských produktů – v rámci Přílohy 1. Smlouvy o EU a podle celního sazebníku). Z analýz vyplývá potřeba zajištění a podpory pozemkových úprav k lepší identifikaci vlastnictví a ekologické stabilitě i odtokových poměrů krajiny. Potřeba modernizace platí i pro techniku používanou v lesnictví. Investice do lesů budou směřovat k technickému vybavení pro finalizaci a pro tržní zhodnocení produktů, dále ke zvyšování hospodářské hodnoty lesů a podpoře lesnické techniky a infrastruktury. Podpora využití biomasy jako obnovitelného zdroje pro materiálové a energetické využití přispěje k udržitelnému rozvoji.

Důležitou prioritou je také zajistit vstup mladých podnikatelů do zemědělství (snížení průměrného věku podnikatelů v zemědělství), včetně postupování hospodářství předčasným odchodem do důchodu. Investice do lidského kapitálu jsou nedílnou součástí podpory rozvoje venkova v ose I, a to v podobě odborného vzdělávání a poradenství pro zemědělství a lesnictví.

Tab. 5 - Priority, cíle a podporované aktivity osy I

Priorita	I.1 Modernizace, inovace a kvalita	
Cíl	Vytvořit silné zemědělsko-potravinářské odvětví, modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů.	% z osy 92
Podporované aktivity	Modernizace zemědělských podniků (včetně podpory na zpracování biomasy)	
	Pozemkové úpravy	
	Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	
	Investice do lesů	
	Seskupení producentů	
Priorita	I.2 Přenos znalostí	
Cíl	Vytvořit dynamické zemědělsko-potravinářské prostředí, rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství.	% z osy 8
Podporované aktivity	Další odborné vzdělávání a informační činnost	
	Zahájení činnosti mladých zemědělců	
	Předčasný odchod do důchodu	
	Využívání poradenských služeb	

Tab. 6 - Indikátory výsledku

Osa I Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví			
Indikátor	Jednotka	Odhad plnění za období 2007 - 2013	Sběr dat
Počet účastníků úspěšně absolvujících školení v oblasti zemědělství a lesnictví	počet osob	9 500	SZIF
Zvýšení hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích	mil. Kč	500	SZIF / ŘO EZFRV
Počet podniků zavádějících nové produkty nebo postupy	počet podniků zemědělských a lesnických	280	SZIF
Hodnota zemědělské produkce s uznanou známkou/standardem kvality	Není příslušná aktivita		Nesleduje se
Počet farem vstupujících na trh	Není příslušná aktivita		Nesleduje se
Vývoj rozsahu realizovaných KPÚ (Přírůstek ploch s realizovanými pozemkovými úpravami)	p.b.	9	SZIF, specificky český

Osa II: Zlepšování životního prostředí a krajiny

Cíl osy II: Vytvořit multifunkční zemědělské a lesnické systémy prospěšné životnímu prostředí, přírodě a krajině

Osa II je orientována zejména na podporu zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí ve venkovské krajině, k zastavení úbytku biodiverzity, k ochraně vody a půdy a ke zmírňování změn klimatu.

Biodiverzita v ČR na celém území bude podporována zejména uplatňováním environmentálně šetrných postupů. V přírodně cenných územích, zejména územích soustavy Natura 2000, národních parků, chráněných krajinných oblastí a maloplošných zvláště chráněných územích bude rovněž podpořen environmentálně šetrný způsob hospodaření. K tomu přispěje také rozvoj ekologického zemědělství a plné zavedení cross-compliance. Bude podpořeno hospodaření v méně příznivých oblastech k vyrovnání příjmů s produkčními oblastmi a k předcházení opouštění půdy, zachování péče o krajinu i pracovních míst.

Negativní vlivy zemědělské produkce ve vodním prostředí (nadměrné používání hnojiv, vodní eroze a zanášení vodních toků a nádrží splaveninami) budou eliminovány realizací agroenvironmentálních opatření (protierozní prvky) a vhodným používáním zemědělského půdního fondu (v souladu s WFD a nitrátovou směrnicí), posilujícím retenci vody v krajině a snižujícím riziko povodní a znečištění vod.

Výrazný nárůst emisí skleníkových plynů a změny klimatu i pokračující negativní tendence ve spotřebě zdrojů a energií budou omezovány zejména zalesňováním a zvyšováním podílu hospodaření v lesích ohleduplného k životnímu prostředí. Nezbytnou pozornost je přitom nutno věnovat řešení problému ochuzené prostorové a věkové struktury lesů a nevhodně pozměněné druhové skladby lesa.

Tab. 7 - Priority, cíle a podporované aktivity osy II

Priorita	II.1 Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajin	
Cíl	Podpora zemědělských a lesnických postupů šetrných k životnímu prostředí vedoucích k biologické rozmanitosti a podpora vhodných zemědělských systémů pro zachování venkovské krajiny. Podpora ochrany životního prostředí na zemědělské půdě v oblastech s vysokou přírodní hodnotou.	% z osy 80,10
Podporované aktivity	Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech Platby v rámci Natury 2000 na zemědělské půdě Agroenvironmentální opatření - Postupy šetrné k životnímu prostředí (vč. ekologického zemědělství) Agroenvironmentální opatření - Ošetřování travních porostů	

	Agroenvironmentální opatření - region cíle Konkurenceschopnosti	
	Platby v rámci Naturity 2000 v lesích – Zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu	
	Lesnicko-environmentální platby – Zlepšování druhové skladby lesních porostů	
Priorita	II.2 Ochrana vody a půdy	
Cíl	Ochrana jakosti povrchových a podzemních vodních zdrojů prostřednictvím opatření zaměřených na protierozní ochranu a vhodné používání zemědělského půdního fondu.	% z osy 14,76
Podporované aktivity	Agroenvironmentální opatření - Péče o krajinu Platby související se směrnicí Rady 2000/60/ES	
Priorita	II.3 Zmírňování klimatických změn	
Cíl	Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím stávajícího lesnického potenciálu a možností jeho rozšíření a zachování pozitivních funkcí lesa.	% z osy 5,14
Podporované aktivity	Zalesňování zemědělské půdy Obnova lesnického potenciálu a zavádění preventivních opatření Neproduktivní investice v lesích	

Tab. 8 - Indikátory výsledku

Osa II Zlepšování životního prostředí a krajiny			
Indikátor	Jednotka	Odhad plnění za období 2007 - 2013	Sběr dat
Území obhospodařované způsobem, který přispívá k biodiverzitě a ochraně oblastí s vysokou přírodní hodnotou	tis. ha	+83	SZIF / ŘO EZFRV
Území obhospodařované způsobem, který přispívá k ochraně vody	tis. ha	+26	SZIF / ŘO EZFRV
Území obhospodařované způsobem, který přispívá k zmírňování klimatických změn (pouze zalesnění)	tis. ha	+1	SZIF / ŘO EZFRV
Území obhospodařované způsobem, který přispívá k ochraně půdy (TP + meziplodiny)	tis. ha	+21	SZIF / ŘO EZFRV
Území obhospodařované způsobem, který předchází marginalizaci a opouštění půdy	tis. ha	+31	SZIF / ŘO EZFRV

Osa III: Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Cíl osy III: Vytvořit různorodé pracovní příležitosti a prorůstové podmínky pro atraktivní život na venkově

Osa III podporuje rozvoj životních podmínek na venkově a diverzifikaci ekonomických aktivit. Tyto cíle vycházejí z analýz problémů venkova a jeho potřeb v oblasti vzniku nových pracovních příležitostí, dostupnosti místních služeb a úrovně kvality života obecně. Tato osa řeší dlouhodobé negativní trendy snižování populace ve venkovských obcích, které jsou částečně spojeny s obecnými demografickými trendy vývoje a částečně se ztrátou pracovních příležitostí v zemědělství, která je důsledkem zvyšování efektivity a celkové konkurenceschopnosti.

V této oblasti Česká republika definovala své priority tak, že jako hlavní je zdůrazněno zlepšování podmínek růstu a zvyšování kvality života na venkově. Jde zejména o budování infrastruktury venkovských obcí včetně čistíren odpadních vod, podporu využívání obnovitelných zdrojů a ochranu a rozvoj přírodního a kulturního dědictví venkova. Tato priorita, primárně zaměřená na kvalitu života na venkově, má velmi silný synergický efekt v oblasti udržitelného rozvoje a ochrany zdrojů povrchových i podzemních vod.

Součástí priority jsou akce k využívání obnovitelných zdrojů energie a rozšíření informačních a komunikačních technologií, které mají horizontální průřeh.

Druhá priorita je zaměřena na podporu hospodářských činností, diverzifikaci činností, zakládání mikropodniků a cestovní ruch. Koncentrace veřejných a soukromých zdrojů při

realizaci projektů této priority odpovídá trendům a požadavkům na zapojení podnikatelů do cíleného rozvoje venkova. Tvorba pracovních míst se tak stane významnou oblastí podpory v rámci osy III.

Tab. 9 - Priority, cíle a podporované aktivity osy III

Priorita	III.1 Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE	
Cíl	Vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky.	% z osy 50
Podporované aktivity	Diverzifikace činností nezemědělské povahy	
	Podpora zakládání podniků jejich rozvoje	
	Podpora cestovního ruchu	
Priorita	III.2 Podmínky růstu a kvalita života na venkově	
Cíl	Vytvořit podmínky růstu ve venkovských oblastech. Zlepšit vybavení a vzhled vesnic a veřejných prostranství a posílit sounáležitost obyvatel s místním prostředím a dědictvím venkova. Zabezpečit rozvoj venkovské infrastruktury s cílem rozvoje malého a středního podnikání a zlepšení životního prostředí venkovských sídel.	% z osy 48
Podporované aktivity	Základní služby pro hospodářství a obyvatelstvo venkova, obnova a rozvoj vesnic	
	Ochrana a rozvoj dědictví venkova	
Priorita	III.3 Vzdělávání	
Cíl	Prispět k vyšší úrovni vzdělanosti a uplatnění na trhu práce venkovských obyvatel rozvojem poradenství a vzdělávání a zvýšit používání informačních a komunikačních technologií.	% z osy 2
Podporované aktivity	Vzdělávání a informace	

Tab. 10 - Indikátory výsledku

Osa III Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova			
Indikátor	Jednotka	Odhad plnění za období 2007 - 2013	Sběr dat
Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích	mil. Kč	100	SZIF / ŘO EZFRV
Hrubý počet vytvořených pracovních míst	počet osob	30 000	SZIF / ŘO EZFRV
Přírůstek počtu návštěvníků	počet osob	300 000	SZIF
Počet obyvatel využívajících zkvalitněných služeb	počet osob	350 000	SZIF
Zvýšení přístupu k internetu ve venkovských regionech	počet osob	70 000	SZIF
Počet účastníků úspěšně absolvujících vzdělávací programy	počet osob	10 500	SZIF
Podíl venkovského obyvatelstva napojeného na veřejné vodovody, kanalizace a ČOV (Přírůstek obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci s ČOV v obcích do 2000 obyvatel)	p. b.	50	SZIF, specificky český

Osa IV: Leader

Cíl osy IV: Iniciovat vytváření a rozvoj místních partnerství a podporovat využití vnitřního rozvojového potenciálu venkova

Horizontální metoda Leader umožní spojit cíle konkurenceschopnost, životní prostředí a kvalitu života a diverzifikaci hospodářství na venkově. Integrovaný přístup pomůže chránit a rozvíjet místní přírodní a kulturní dědictví, zvyšovat povědomí o ochraně životního prostředí, podporovat výrobu specialit, cestovní ruch, obnovitelné zdroje energie a investovat do nich.

Metoda Leader dosáhla po zkušenostech z období 2004 - 2005 úrovně umožňující budoucí rozsáhlejší uskutečňování osy Leader. Očekává se, že na místní i regionální úrovni budou definovány místní akční skupiny – místní partnerství a opatření, která mají být podporována v rámci uskutečňování místních strategií, oblasti spolupráce a osvojování si dovedností.

Leader může významně přispět zejména v rámci širšího rozvoje venkova k vytvoření nových pracovních míst mimo zemědělství, a přispět tak ke stabilizaci venkovského obyvatelstva a k zastavení vylidňování odlehklých oblastí. Užší spolupráce při řešení problémů se předpokládá nejen na místní, ale také na regionální, národní a mezinárodní úrovni a s orgány ochrany životního prostředí i udržitelného rozvoje území.

V České republice byla v posledních třech letech vytvořena síť 36 zkušených místních akčních skupin a nejméně stejný počet se připravuje, proto bude v programovém období 2007 - 2013 maximální pozornost věnována realizaci místních strategií, sloužících k využití přirozeného vnitřního potenciálu mikroregionů. Vytváření místní kapacity, tj. vytváření vyváženého a reprezentativního partnerství z různých socioekonomických sektorů a příprava strategie bude vůči samotné realizaci místních rozvojových strategií včetně spolupráce, inovací a provozu místních akčních skupin podporována ve výši asi 10 %.

Tab. 11 - Priority, cíle a podporované aktivity osy IV

Priorita	Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova	
Cíl	Realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství.	% z osy 100
Podporované aktivity	Implementace místní rozvojové strategie	
	Realizace projektů spolupráce	
	Provoz, získávání dovedností a animace místních akčních skupin	

4 PROGRAM ROZVOJE VENKOVA A FINANČNÍ RÁMEC

Česká republika předkládá jeden Program rozvoje venkova (PRV), který je vymezen a určen pro celé území ČR, s výjimkou hlavního města Prahy. Pouze agroenvironmentální opatření mohou být prováděna na celém území státu⁴.

Národní strategický plán je v České republice prováděn prostřednictvím Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 - 2013, který je platný pro venkovské regiony celé ČR. Program je centrálně administrován a řízen. Některá opatření mají geografická omezení – osa II (LFA, Natura 2000, oblasti povodí), osa III (obce do 2000 obyvatel), osa IV (venkovské mikroregiony).

Veškeré prostředky alokované z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova pro Českou republiku budou součástí zdrojů veřejné podpory (viz finanční tabulky Programu rozvoje venkova ČR 2007 - 2013). Tyto prostředky budou spravovány akreditovanou platební agenturou (v souladu s článkem 10 nařízení Rady č. 1290/2005 o financování SZP).

Téměř celý Program rozvoje venkova vycházející z NSPRV bude uplatňován na území cíle Konvergence. Region soudržnosti Praha je jediným regionem ČR spadajícím do území cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a zároveň je převážně městským regionem. Proto Program rozvoje venkova v ČR na území Prahy nebude uplatněn, s výjimkou agroenvironmentálních opatření, která jsou odůvodněná potřebou péče o životní prostředí, a mohou proto být prováděna na celém území členského státu.

4.1 Rozdělení finančních zdrojů na úrovni os a priorit

Tab. 12 – Alokace finančních zdrojů podle os a priorit, PRV, roční průměr 2007 – 2013

Priority / osy	Veřejné zdroje			
	Celkem	EZFRV		ČR
	Euro	Euro	% z osy	Euro
1. Modernizace, inovace a kvalita	110 684 805,37	83 013 604,03	92%	27 671 201,34
2. Přenos znalostí	9 389 837,04	7 042 377,78	8%	2 347 459,26
Osa I celkem	120 074 642,41	90 055 981,81	100%	30 018 660,60
1. Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajín	221 708 155,09	177366524,07	79,89%	44 341 631,02
2. Ochrana vody a půdy	40 600 704,83	32 480 563,86	14,63	8 120 140,97
3. Zmírňování klimatických změn	14 264 362,46	11 411 489,97	5,14	2 852 872,49
Osa II regiony Konvergence celkem	276 573 222,38	221 258 577,91	99,66%	55 314 644,48
Osa II region Konkurenceschopnost	1 389 470,67	764 208,87	0,34%	625 261,80
Osa II celkem	277 962 693,05	222 022 786,77	100,00%	55 939 906,28
1. Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE	45 396 688,16	34 047 516,12	50,0%	11 349 172,04
2. Podmínky růstu a kvalita života na venkově	43 580 820,64	32 685 615,48	48,0%	10 895 205,16
3. Vzdělávání	1 815 867,53	1 361 900,65	2,0%	453 966,89
Osa III celkem	90 793 376,33	68 095 032,25	100,0%	22 698 344,08
Osa IV LEADER	25 138 449,59	20 110 759,67	100%	5 027 689,92

⁴ Podle čl. 39 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

1. Příprava, řízení, sledování, hodnocení, informování a kontrola v rámci PRV	1 447 974,70	1 158 379,76	60%	289 594,94
2. Zřízení a provoz Celostátní sítě pro venkov	965 316,46	772 253,17	40%	193 063,29
Technická pomoc celkem	2 413 291,16	1 930 632,93	100%	482 658,23
Celkem	516 382 452,54	402 215 193,43	100%	114 167 259,11

Tab. 13 - Alokace finančních zdrojů, PRV, roční průměr 2007 - 2013, cíl Konvergence

Osy	Veřejné zdroje			Podíl os z EZFRV %		Lim spolufin ní EU
	Celkem <i>Euro</i>	EZFRV <i>Euro</i>	ČR <i>Euro</i>	minim.	skutečné	
Osa I	110 684 805,37	83 013 604,03	27 671 201,34	10	22,39%	75
<i>Z osy IV</i>	<i>4 251 589,29</i>	<i>3 401 271,43</i>	<i>850 317,86</i>	-	-	80
Osa II	276 573 222,38	221 258 577,91	55 314 644,48	25	55,01%	80
<i>Z osy IV</i>	<i>671 303,57</i>	<i>537 042,86</i>	<i>134 260,71</i>	-	-	80
Osa III	90 793 376,33	68 095 032,25	22 698 344,08	10	16,93%	75
<i>Z osy IV</i>	<i>17 453 892,86</i>	<i>13 963 114,29</i>	<i>3 490 778,57</i>	-	-	80
Osa IV	25 138 449,59	20 110 759,67	5 027 689,92	5	5%	80
Technická pomoc	2 413 291,16	1 930 632,93	482 658,23	max. 4	0,48%	75
Celkem	514 992 981,87	401 450 984,56	113 541 997,31	-	99,81%	-

Tab. 14 - Alokace finančních zdrojů, PRV, roční průměr 2007 - 2013, cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Osy	Veřejné zdroje			Podíl os z EZFRV %		Lim spolufin ní EU
	Celkem <i>Euro</i>	EZFRV <i>Euro</i>	ČR <i>Euro</i>	minim.	skutečné	
Osa I	-	-	-	-	-	-
<i>Z osy IV</i>	-	-	-	-	-	-
Osa II	1 389 470,67	764 208,87	625 261,80	-	0,19	5
<i>Z osy IV</i>	-	-	-	-	-	-
Osa III	-	-	-	-	-	-
<i>Z osy IV</i>	-	-	-	-	-	-
Osa IV	-	-	-	-	-	-
Technická pomoc	-	-	-	-	-	-
Celkem	1 389 470,67	764 208,87	625 261,80	-	0,19	5

5 VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ SOUDRŽNOST NSPRV A DOPLŇKOVOST S OSTATNÍMI NÁSTROJI SPOLEČENSTVÍ

5.1 Vnitřní soudržnost

Směr 5. Společenství:

DŮSLEDNOST V RÁMCI OS A MEZI NIMI, ODSTRANĚNÍ ROZPORŮ

Osy Národního strategického plánu rozvoje venkova jsou navrženy tak, že realizací opatření bude docházet k synergickým efektům a ve vzájemném spolupůsobení přispějí ke splnění zvoleného globálního cíle. Mezi jednotlivými osami, prioritami a opatřeními nejsou identifikovány žádné překryvy nebo rozpory, které by snižovaly účinnost realizovaných opatření.

Osa I v opatřeních podporuje konkurenceschopnost a stabilitu primárního sektoru zejména modernizací a inovacemi včetně podpory zpracování a využití biomasy. K péči o přírodu a krajinu přispívá ohleduplným hospodařením. K rozvoji venkova přispívá stabilizací existujících pracovních míst prostřednictvím diverzifikace zemědělských a lesnických činností, rozvojem kvality produkce a otevíráním nových trhů. Prosperitou zemědělských, lesnických a zpracovatelských podniků ve venkovském prostoru přispívá k vyšší daňové výtěžnosti území pro zajištění veřejných funkcí ve venkovském prostoru a k zvýšení kupní síly venkovských obyvatel. Pozemkové úpravy přispějí k identifikaci vlastnictví. V lesním hospodářství bude podpora zaměřena na lesnickou techniku, infrastrukturu a zavádění nových produktů, postupů a technologií.

Osa II v opatřeních přispívá ke kvalitě životního prostředí, přírody a krajiny na zemědělské a lesní půdě, a tím rozšiřuje činnosti zemědělských a lesnických subjektů a posiluje jejich stabilitu ve venkovském prostoru, včetně méně příznivých oblastí. Napomáhá k rozšíření ochrany přírody v soustavě Natura 2000 a dalších přírodně cenných územích a k ochraně vody v návaznosti na WFD. Bere v úvahu Akční plán pro ekologické zemědělství (podporou ekologického zemědělství v agroenvironmentálních opatřeních)⁵, sdělení Komise o obnovitelných zdrojích energie (využitím různých obnovitelných zdrojů pro zlepšení vnitřní ekonomie projektů, podniků a venkovských oblastí, podporou pěstování rychle rostoucích dřevin v ose II, zpracováním biomasy v ose I a jejich využitím v ose III)⁶ a o změnách klimatu (podporou zalesňování a obnovitelných zdrojů)⁷, zprávu Komise o strategii EU v oblasti lesního hospodářství (podporou lesnických opatření)⁸ i tématické strategie v oblasti životního prostředí (osa II)⁹.

Osa III v opatřeních řeší úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru podporou jiných činností, mikropodniků, venkovského cestovního ruchu a vytváří příznivé prostředí pro hospodářství, jejich zaměstnance i management. Zároveň přispívá ke kvalitě života obyvatel a atraktivitě venkova pro bydlení a usídlování podniků, k zlepšování životního prostředí ČR (čištění odpadních vod, využití obnovitelných zdrojů energie, brownfields do 5 ha) a ochraně jejího přírodního a kulturního dědictví. Projekty budou zpravidla umístěny v obcích do 2000 obyvatel. Budou zvýhodněny projekty sledující více cílů

⁵ KOM(2004)415 v konečném znění.

⁶ KOM(2004)366 „Podíl obnovitelných zdrojů energie v EU“.

⁷ KOM(2004)35 „Vítězství v boji proti změnám klimatu“.

⁸ KOM(1998)649 „Strategie Evropské unie v oblasti lesního hospodářství“, KOM(2005)84 v konečném znění, „Sdělení podávající zprávu o provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství“.

⁹ Ochrana půdy, udržitelné používání pesticidů, znečištění vzduchu, městské prostředí, udržitelné využívání zdrojů a recyklace odpadů; rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 1600/2002/ES ze dne 22. července 2002 o Šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí.

programu nebo zakotvené v místní rozvojové strategii. Mnohostranný přínos bude mít rozšiřování informačních a komunikačních technologií.

Osa IV metoda Leader se zaměřuje na realizaci místních rozvojových strategií, které jsou zpravidla komplexními dokumenty zahrnujícími jednu nebo více priorit programu, související akce a vytvoření potřebných podmínek.

Opatření zaměřená na vodní hospodářství v krajině v ose I a na čištění odpadních vod v ose III (přechodné období do roku 2010, WFD) přispívají k prioritě ochrana vody a půdy v ose II. Podpora zpracování a využití biomasy v ose I a podpora využívání obnovitelných zdrojů energie v ose III přispívají k prioritě zmírňování klimatických změn v ose II. Zde je třeba zdůraznit, že pouze využívání biomasy bude podporováno v rámci EZFRV, zatímco ostatní zdroje obnovitelné energie budou zohledněny v rámci ostatních fondů. Podpora hospodaření v méně příznivých oblastech v ose II přispívá k udržení pracovních míst v marginálních územích, a tím k prioritě tvorba pracovních příležitostí v ose III. Osa I rovněž dílčím způsobem přispívá k udržení pracovních míst. Povinnost dodržování zásad dobrých agroenvironmentálních podmínek v ose I přispívá k prioritě biodiverzita a voda a půda v ose II. Tvorba pracovních příležitostí v podnikatelských opatřeních osy III i kvalita života na venkově významným způsobem přispívají ke stabilizaci zemědělského hospodaření v ose I a k životu zemědělců a lesníků na venkově, a tím přispívají i k jejich významnému podílu na ochraně přírody a krajiny v ose II. Metoda Leader je ze své podstaty průřezovou metodou, která bude přispívat k cílům všech tří os, a k tomu využije přirozený vnitřní potenciál venkovských regionů.

Lisabonská strategie růstu a zaměstnanosti je dominantní v ose III, kde se předpokládá rozsáhlejší tvorba pracovních míst jako kompenzace celkových úbytků v sektoru zemědělství a potravinářství. Osa I přispívá k Lisabonské strategii zvýšením konkurenceschopnosti podniků. **Göteborgská strategie** se promítá zejména do zavádění trvale udržitelných systémů zemědělského hospodaření v ose II a v ose III tvorbou trvale udržitelných pracovních míst, které pomohou stabilizaci venkova. **Kjótský protokol** se promítá zejména do osy II v prioritě zmírňování klimatických změn zalesňováním a pěstováním a využitím rychle rostoucích dřevin, ale i I a III zaměřením na pěstování a využití biomasy.

5.2 Vnější soudržnost

Směr 6. Společenství:

SOUČINNOST MEZI STRUKTURÁLNÍMI POLITIKAMI, POLITIKAMI ZAMĚSTNANOSTI A POLITIKAMI ROZVOJE VENKOVA

Na pomezí Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova 2007 - 2013 stojí v ČR zejména Evropský zemědělský garanční fond (EZZF), v podmínkách ČR malý rozsahem Evropský rybářský fond (ERF) a v rámci politiky soudržnosti Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond (ESF) a Fond soudržnosti (FS). S účastí Evropské investiční banky (EIB) se počítá ve spolupráci s Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou při poskytování zvýhodněných úvěrů obcím.

Národní strategický plán rozvoje venkova zajišťuje komplementaritu a soudržnost s akcemi financovanými z Evropského fondu pro regionální rozvoj, Fondu soudržnosti, Evropského sociálního fondu, Evropského rybářského fondu na daném území a v dané oblasti činnosti.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 čl. 11 Česká republika zajišťuje koordinaci s ostatním nástroji Společenství. Za klíčové je považováno zejména dosažení synergických efektů mezi I. a II. pilířem Společné zemědělské politiky a dále zajištění podpory širšího rozvoje venkova v oblasti diverzifikace, kvality života, lidských zdrojů a infrastruktury venkovských sídel ve spolupráci s ostatními resortními ministerstvy tak, aby se zamezilo možným překryvům a duplicitám ve využívání prostředků Společenství a zajistilo pokud

možno rovnoměrné pokrytí a řešení problémů rozvoje ve všech typech a velikostech venkovských sídel. S ohledem na strategický cíl Zlepšení konkurenceschopnosti je také zásadní úkol zajištění úzké spolupráce s resortem průmyslu v oblasti rozvoje potravinářství, marketingu a obchodu. S ohledem na strategický cíl Zlepšování životního prostředí a krajiny je zásadním úkolem zajištění úzké spolupráce s resortem životního prostředí zejména v oblasti ochrany přírody a krajiny. Obdobně jako v oblasti infrastruktury venkovského prostoru je nutno zejména zajistit rovnoměrné zacílení jednotlivých resortních nástrojů k pokrytí „bílých míst“.

Prostředky k zajištění synergických efektů v rámci I. a II. pilíře SZP

Úkolem přímých plateb a tržních opatření realizovaných v rámci I. pilíře Společné zemědělské politiky je zajištění konkurenceschopnosti evropského, a tedy i českého agrárního sektoru na celosvětové úrovni. Přestože Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova má za cíl kromě konkurenceschopnosti na evropských trzích i uplatnění a rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství, možné uplatnění synergických efektů mezi oběma pilíři SZP je velmi rozsáhlé.

Na všechny subjekty pobírající současně přímé platby se bude vztahovat podmínka plnění cross-compliance, podle nařízení Rady 1782/2003, se shodným náběhem. Podpory zemědělců z evropských zdrojů v intenzivních oblastech i v LFA budou v příštích letech v rámci systému SAPS (SPS) stoupat v souladu s Přístupovou smlouvou do roku 2007 o 5 p. b. ročně a od roku 2007 o 10 p. b. ročně až do roku 2013, kdy úroveň našich podpor dosáhne úrovně přímých plateb členských zemí EU 15. (K vyrovnání může dojít díky národním podporám Top-Up už v roce 2010, a to v závislosti na možnostech rozpočtu ČR.) Případné rozdíly v příjmech zemědělců způsobené rozdílnými přírodními podmínkami vyrovnávají platby za přírodní znevýhodnění v rámci osy II EZFRV.

EZFRV je určen pro financování opatření II. pilíře SZP - rozvoje venkova, a to způsobem doplňujícím politiku podpory trhu a příjmů v rámci SZP, tedy opatření I. pilíře SZP.

1. Základní formou podpory cílů a strategií I. pilíře SZP ze zdrojů a nástrojů EZFRV je rozvoj vzdělávání a poradenství zaměřeného na plnění norem Společenství a aplikaci systému cross-compliance;
2. druhou důležitou oblastí je poradenství zaměřené na rozvoj schopností podnikatelů v agrárním sektoru v oblasti řízení a marketingu;
3. další oblastí je zajištění finančních zdrojů pro realizaci investic směřem k modernizaci podniků a plnění náročných environmentálních norem Společenství;
4. v neposlední řadě má velký synergický efekt i řešení úbytku pracovních příležitostí v zemědělství diverzifikací aktivit na venkově.

Synergie s politikou soudržnosti

Evropský fond regionálního rozvoje (EFRR) má regionální zaměření. Bude v návaznosti na osu I. doplňkově řešit podpory zpracovatelského průmyslu, včetně potravinářství v kategorii druhého stupně zpracování (tj. mimo Přílohu 1. Smlouvy o EU¹⁰) a využití obnovitelných

¹⁰ Předpokládá se, že v souladu s Přílohou I. - Smlouvy o založení Evropského společenství atomové energie (Římská smlouva), uzavřené 25. března 1957, budou předmětem podpor ze zdrojů a programů Ministerstva zemědělství zejména podniky tohoto typu: mlékárny, mlýny a pekárny, lihovary, cukrovary, podniky na zpracování rostlinných olejů, vinařské podniky, a další podniky zpracovávající zemědělské suroviny. Naopak podniky na zpracování masa, včetně masa rybiho, a výrobu masných výrobků budou do podpor začleněny jen v oblasti od porážky zvířat až do výroby baleného masa. Výjimku budou tvořit mikropodniky do deseti zaměstnanců, zejména s regionálními specialitami a bio-potravinami. Ostatní masné výrobky a další

zdrojů energie. Navazuje na osu II podporou projektů ke zvýšení biodiverzity krajiny. V návaznosti na osu III EFRR dále zahrnuje obecné podpory malého a středního podnikání a cestovního ruchu a služeb (zkvalitnění správy na místní úrovni, služby veřejnosti, informační centra, marketing centrální a regionální, veřejné investice), dále dopravní a technické infrastruktury ve venkovských regionech propojující města a venkovské oblasti, vyšší občanské vybavení a investice mimo obce do 2000 obyvatel, a také využití kulturních památek pro cestovní ruch nebo investice mimo obce do 2000 obyvatel. Těmito podporami bude EFRR přispívat k vytváření stabilního prostředí pro řešení nezaměstnanosti, rozvoj inovací a informačních technologií ve venkovském prostoru.

Fond soudržnosti (FS) řeší investice v oblasti životního prostředí a dopravy. Zahrnuje mimo jiné čistírny odpadních vod ve zvláště chráněných územích a územích Nature 2000 a na ostatních územích od 2000 e.o., a také investice vodohospodářské v krajině u nezemědělských subjektů.

Evropský sociální fond (ESF) navazuje na opatření osy III podporami pro obecnou vzdělanost na venkově, budování schopností místní administrativy, začleňování skupin obyvatelstva, rekvalifikačními kurzy a využíváním internetových sítí.

Life+ navazuje na osu II podporou biologické rozmanitosti.

Evropský rybářský fond (ERF) je úzce zaměřen na zajištění potřebných struktur nutných pro vytváření pracovních míst v rybářském sektoru a postupného zvyšování kvality produkovaných a zpracovávaných výrobků pocházejících z akvakultury nebo rybolovu. Znamená to především zachování kulturního a přírodního dědictví, které v našich regionech představuje rybníkářství. Rovněž existují styčné body rekreačního potenciálu naší zemědělské krajiny a mimoprodukčních funkcí rybníků. Sportovní rybolov v rybářských revírech může představovat další důležitý příspěvek z hlediska využívání turistického a rekreačního potenciálu venkova. Místní akční skupiny se v programu pro rybářství nevyužívají.

Koordinace s jinými nástroji Společenství

Vnitřní koordinace s politikou soudržnosti a s programem rybářství bude prováděna v rámci administrativního, kontrolního a monitorovacího systému Platební agenturou a řídicími orgány Programu pro rozvoj venkova a Programu pro ERF.

Základem koordinace je rozsah opatření Programu rozvoje venkova ČR, zejména v ose III a v oblasti vodního hospodářství v ose I, a na druhé straně rozsah opatření operačních programů politiky soudržnosti.

Koordinace s politikou soudržnosti bude prováděna prostřednictvím Meziresortní koordinační skupiny při Ministerstvu pro místní rozvoj s účastí zástupců řídicích orgánů programů financovaných z EFRR, ESF a FS. V případě EFRR budou zapojeny i řídicí orgány regionálních programů na úrovni NUTS 2. Spolupráce a koordinace Programu rozvoje venkova bude zajištěna minimálně jedenkrát ročně prostřednictvím tohoto koordinačního orgánu a informačního systému s databází podporovaných projektů. Mezi resorty MZe a MPO bude minimálně jedenkrát ročně posuzována jak otázka vzájemné sladění podpor v oblasti rozvoje malého a středního podnikání, tak využití programů obou resortů pro modernizaci a rozvoj potravinářského průmyslu.

V rámci přípravy související legislativy pro Českou republiku bude zakotvena povinnost konzultací a zavedení povinného připomínkového řízení pro veškeré podpory připravované na úrovni NUTS 2 a nižší s Ministerstvem zemědělství ČR, aby byl zajištěn soulad výdajů Společenství a zamezilo se vzájemným překryvům programů.

zpracování je předmětem podpor politiky soudržnosti v rámci programu EFRR na podporu podnikání a inovací Ministerstva průmyslu a obchodu.

6 CELOSTÁTNÍ A EVROPSKÁ SÍŤ PRO ROZVOJ VENKOVA

Česká republika zakládá v souladu s článkem 68 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 v roce 2006 **Celostátní síť pro rozvoj venkova**, která zajistí plnění požadovaných úkolů na úrovni České republiky. Úkolem Celostátní sítě je analýza a šíření informací o opatřeních Společenství, shromažďování a upevňování osvědčených postupů, informace o vývoji ve venkovských regionech, setkávání a semináře aktérů rozvoje venkova a zpracování informací pro potřeby **Evropské sítě pro rozvoj venkova**. Hlavním úkolem Evropské sítě je sběr a zpracování informací, budování sítí, výměna informací o nejefektivnějších nástrojích a praktikách rozvoje venkova, poskytnutí technické podpory pro evropskou i národní spolupráci a výměna zkušeností v rámci programů LEADER.

Česká republika zajištěním úkolů Celostátní sítě pro rozvoj venkova stanovených nařízením Rady č. 1698/2005 pověří vhodný subjekt. Práce Celostátní sítě bude podřízena úkolům Evropské sítě pro rozvoj venkova ve smyslu článku 67 nařízení Rady. Metodicky bude řízena řídicím orgánem EZFRV na úrovni Ministerstva zemědělství ČR. Jako prostředek distribuce informací o vývoji v oblasti realizace opatření bude vytvořen specifický informační portál, který v úzkém propojení s ostatními stávajícími resortními informačními portály (v rámci portálu „Farmář“) bude poskytovat potřebné informace. Předmětem podpory budou struktury potřebné pro provoz sítě a akční plán o postupech použitelných jinde, řízení sítí, organizování výměny zkušeností, příprava vzdělávacích programů a technická pomoc pro spolupráci.

Finanční zajištění

Celostátní síť pro rozvoj venkova bude vytvořena v roce 2006 z národních veřejných zdrojů ČR. Finanční zajištění provozu Celostátní sítě pro rozvoj venkova bude v období 2007 - 2013 v souladu s čl. 66 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 poskytnuto ze zdrojů technické pomoci jednoho celostátního Programu rozvoje venkova 2007 - 2013 (více v příloze a finančních tabulkách).